

Det är inte bara snälla killar här

- en intervjustudie om organisationers och myndigheters arbete med upprätthållandet av relationer mellan barn och deras frihetsberövade föräldrar

Av Anna Bolmér och Emmy Isberg

LUNDS UNIVERSITET

Socialhögskolan

Kandidatuppsats (SOPA63)

VT13

Handledare: Hanna Wittrock

Abstract

Title: "It's not just good guys here" a study about organizations and governments way of working with maintaining relationships between children and their incarcerated parent

Author: Anna Bolmér & Emmy Isberg

Supervisor: Hanna Wittrock

The purpose with this study was to examine organizations and governments work and approach in maintaining relationships between children and their incarcerated parent. Today there is little understanding of these children's experiences and there is not much research about the organizations and governments working with these questions. This study is based on interviews with prison officers and staff working within "Bryggan" a non-profit association. We were interested in how it is that there is no clear legislation the deals with the maintenance of the relationship between a child and its incarcerated parent. It was clear after the interviews that there were a lack of collaboration between the organizations and governments. This might due to a lack of knowledge of one another's work. It was also clear that the prisons that we visited had a clear safety approach and their focus was not on the children but the inmates. Having a child's perspective or a parental perspective is something that all respondents pointed out as an important foundation. The children's needs, children's best interests and the children's sense of safety should always come first. Protecting children is the priority, but what that means differ between the organization Bryggan and the correctional facility. The difficulties in the criminal justice system and the platform of collaboration, we believe is due to a lack of understanding and transparency of each other's work.

Key words: incarcerated parents, relations, children, collaboration, labeling

Förord

Vi vill börja med att tacka våra respondenter på kriminalvården som tog sig tiden och ställde upp på att svara på våra frågor, utan er hade denna c-uppsats inte blivit av. Vi vill fortsätta med att tacka våra respondenter på organisationen Bryggan för visat intresse av vår uppsats och tack för att ni gör ett så fantastiskt arbete med dessa viktiga frågor.

Sen vill vi slutligen tacka varandra för ett mycket bra samarbete och ömsesidigt stöd genom arbetets gång.

Innehållsförteckning

1. Problemformulering	6
1.1 Syfte.....	7
1.2 Frågeställningar	7
1.3 Begreppsdefinition.....	8
2. Introduktion kring fältet	8
2.1 Barnkonventionen.....	8
2.2 Bryggan	9
2.3 Kriminalvården	10
3. Tidigare forskning	11
4. Teori	14
4.1 Symbolisk Interaktionism.....	14
4.2 Stämplingsteori.....	17
5. Metod	20
5.1 Val av Metod	20
5.2 Litteraturgenomgång	21
5.3 Urval och Tillvägagångssätt	21
5.4 Intervjuguide.....	22
5.5 Intervjuerna.....	23
5.6 Analysmetod.....	23
5.7 Metodens tillförlitlighet.....	23
5.8 Etiska överväganden.....	24
6. Resultat och Analys.....	25
6.1 Presentation av respondenterna	25
6.2 Barnets bästa.....	25
6.3 Barns rätt till kontakt	27
6.4 Barns rätt till information	29

6.5 Skam & stämpling	30
6.6 Okunskap/Kunskap.....	33
6.7 Säkerhet & samarbete.....	34
6.8 Statistik.....	37
7. Sammanfattning och avslutande diskussion.....	38
7.1 Vad har vi kommit fram till.....	38
7.2 Till sist.....	40
8. Referenslista	42
9. Bilagor.....	44
9.1 Intervjuguide - Kriminalvården.....	44
9.2 Intervjuguide – Bryggan.....	45

1. Problemformulering

Det finns idag ingen enhetlig statistik på hur många svenska barn och ungdomar som har en förälder i fängelse. Enligt sammanställning från kriminalvårdsstyrelsen och socialstyrelsen 1998 så uppskattas det vara runt 8000 (Steinhoff & Bernman 2012). Enligt Riksbryggans hemsida uppskattas det idag vara 10500 barn som varje dag har sin ena eller båda föräldrarna på en kriminalvårdsanstalt (www.riksbryggan.se). Barnombudsmannen har länge uppmanat kriminalvården att föra statistik över antalet barn som har en frihetsberövad förälder. Det har ännu inte sett en förändring (Barnombudsmannen 2004). Nyligen tog även Anne H Berman upp detta i sin artikel *"Barnperspektivet bleknar när föräldern sitter inne"*. Hon menar att vi idag inte har en aning om hur stor detta problem verkligen är (Berman 2013).

Det är även tyst inom samhällsdebatten när det gäller denna fråga. Forskningen är inte heller anmärkningsvärd menar Barnombudsmannen (2004). Detta är också något som Hoffman håller med om och menar att barn till frihetsberövade är en osedd grupp och refereras ofta som den osynliga populationen som lämnas kvar när en förälder hamnar i fängelse (Hoffmann 2010). Vi glömmer bort att barnen också straffas när deras förälder begår ett brott och blir dömd till ett fängelsestraff (Björkhagen Turesson 2009). Många barn har beskrivit situationen med att ha en förälder i fängelse som väldigt traumatisk, och de tycker att en tidig och öppen kontakt med föräldern är viktigt (Berman 2013). Häktningstiden gör detta svårt då den frihetsberövade föräldern har lite eller ingen kontakt med sin familj eller sina under denna tid. Många barn beskriver häktningstiden som den svåraste perioden (Björkhagen Turesson 2009).

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter artikel 9 står det att ett barn inte ska separeras från sina föräldrar mot sin vilja, förutom när det är nödvändigt för barnets bästa, dessa fall kan vara då när barnet utsätts för vanvård eller när föräldern frihetsberövas på grund av brott. De barn som är skilda från sina föräldrar har dock rätt till kontakt med dem. "Konventionsstaterna skall respektera rätten för de barn som är skilt från den ena eller båda föräldrarna att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkt kontakt med båda föräldrarna, utom då detta strider mot barnets bästa" (Hammarberg 2006). Barnkonventionen ger därför barn rätten att upprätthålla en kontakt med en frihetsberövad förälder och det är enligt barnombudsmannen samhällets ansvar att hitta metoder för att kontakten sker för barnets skull på ett så positivt och naturligt sätt som möjligt (Barnombudsmannen 2004).

Enligt fängelselagen (2010:610) finns det inga restriktioner av hur man ska förhålla sig till barn eller familj när en förälder placeras på anstalt. Under kapitlet om placering står det endast att ”vid beslut om placering ska, i den utsträckning det är möjligt, hänsyn tas till den intagnes behov av sysselsättning, omvårdnad och en lämplig frigivningsplanering” (FL 2 kap 1§ 2 st). Fokus ligger på föräldrarnas behov av sysselsättning och inte på barnets behov av umgänge med föräldern.

Hur kommer det sig att det inte tas större hänsyn till barnens rättigheter när föräldrarna placerats på anstalt. Forskning visar att barn på flera sätt kan ta skada av att en förälder sitter i fängelse. Vanligt förekommande i forskningsresultaten är försämrade skolprestationer, försämrad hälsa samt sociala svårigheter hos barn och ungdomar. Barn till frihetsberövade föräldrar löper dubbelt så stor risk att utveckla psykiska problem och antisocialt beteende än andra barn. Forskningen visar också att andra bidragande faktorer kan bidra till resultatet men Steinhoff och Berman (2012) menar ändå att resultatet är oroande. Enligt forskning som den ideella organisationen Bryggan har tagit del av framgår det att barn till fängslade föräldrar är en särskilt utsatt grupp och att de löper större risk än andra barn att själva ägna sig åt kriminella aktiviteter i framtiden (Karlsson 2007). Trots detta har inte barn med frihetsberövade föräldrar varit en prioriterad grupp när det kommer till forskning eller kliniska observationer (Ibid). Kriminalvården ger stöd till den intagne föräldern men för föräldern på utsidan finns det väldigt få möjligheter till stöd. Organisationer som Bryggan arbetar för att andra professionella som möter barn ska få en bredare kunskap om deras situation. Familjerna och barnen påverkas socialt och ekonomiskt, det blir som att hela familjen blir bestraffad när en förälder blir frihetsberövad (www.riksbryggan.se).

Vi är intresserade av hur det kommer sig att barnen inte är en prioriterad grupp inom kriminalvårdens arbete med frihetsberövade föräldrar och varför det inte finns tydliga riktlinjer i arbetet av upprätthållandet av relationer och kontakt mellan barn och förälder.

1.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka vad organisationer och myndigheter gör för att upprätthålla relationen mellan barn och deras frihetsberövade föräldrar.

1.2 Frågeställningar

- Hur fungerar kriminalvårdens och bryggans arbete med att upprätthålla fortsatt kontakt mellan barn och frihetsberövad förälder?

- Hur ser anställda vid Bryggan respektive Kriminalvården på att i arbetet utgå från ”Barnets bästa” och att arbeta utefter ett ”barnperspektiv”?
- Hur påverkas arbetet med upprätthållandet av relationen mellan barn och förälder av kriminalvården och bryggans förhållningssätt?

1.3 Begreppsdefinition

Under denna rubrik kommer vi att presentera olika begreppsdefinitioner vi har använt i vårt arbete.

Frihetsberövad kan innebära annat än att sitta placerad på anstalt/fängelse eller häkte, exempelvis vid omhändertagande via LVU eller LVM. Vi har dock i vårt arbete valt att använda begreppet ’frihetsberövade föräldrar’ när vi skriver om föräldrar som efter brottslig handling blivit placerad på anstalt eller häkte under verkställighetstiden.

Anstalt. Med ordet anstalt i vår studie menas den plats där en person blir placerad under sin verkställighetstid efter att ha blivit åtalad och dömd efter en brottslig handling, i folkmun även benämnt fängelse. I studien syftar vi aldrig på andra former av anstalter så som psykiatriska avdelningar eller liknande placeringstyper.

Förälder. I vår studie har genus och kön inte varit i fokus. Ordet förälder i vår uppsats innefattar mor och/eller far utan specifikation, om inte annat nämns. Dock arbetar våra intervjurespondenter från kriminalvården endast med manliga intagna.

Barn i vår studie innefattar unga människor i en ålder mellan 0-18.

2. Introduktion kring fältet

För att förtydliga arbetsområdet kring frihetsberövade föräldrar har vi här valt att presentera viktiga komponenter i vårt arbete och även valt att kort beskriva hur myndigheter och organisationerna vi kom i kontakt med fungerar.

2.1 Barnkonventionen

Konventionen om barnets rättigheter antogs den 20 november 1989, inom två år så hade majoriteten av världens stater godkänt och därmed bundit sig juridiskt för att följa barnkonventionen som den också kallas. Enligt barnkonventionen ska, vid alla åtgärder som rör barn, barnets bästa komma i främsta rummet (Hammarberg 2006).

Artikel 3 i FN:s barnkonvention tar upp att barnens bästa ska komma först i alla frågor rörande barnet. Begreppet "Barnets bästa" är barnkonventionens grundpelare och vad som är barnets bästa måste analyseras o avgöras i varje barns enskilda fall. Barnets åsikt och erfarenhet måste tas i beaktning när dennes bästa ska bestämmas. De som tar beslut som rör barn ska ha förmågan att kunna använda sig utav ett "barnperspektiv" och förstå hur barn kommer att kunna uppfatta och påverkas av situationer (Ibid).

Enligt Artikel 9 skall konventionsstaterna säkerhetsställa att ett barn inte skiljs från sina föräldrar mot deras vilja, utom när det är nödvändigt för barnets bästa. Om så sker så ska de underlätta för barnet och föräldern att upprätthålla en regelbunden kontakt. Vid frihetsberövande eller fängslande av föräldern skall konventionsstaten på begäran ge barnet eller annan anhörig information om var den frånvarande föräldern befinner sig (Ibid).

I barnkonventionen Artikel 19, som handlar om barnets rätt till skydd, skall konventionsstaterna vidta lämpliga lagstiftnings-, administrativa och sociala åtgärder i utbildnings syfte för att skydda ett barn från bland annat fysiskt eller psykiskt våld, vanvård, försumlig behandling och sexuella övergrepp (Ibid).

2.2 Bryggan

Bryggan är en ideell organisation som arbetar för att hjälpa och stötta barn som har en förälder som är eller har varit aktuell inom kriminalvården eller frivården (<http://www.riksbryggan.se/omoss.html>).

År 1997 tillsatte regeringen en utredning gällande vad som görs i arbetet med barn som har frihetsberövade föräldrar. Resultatet i den utredningen var att det inte finns någon handlingsplan för det arbetet. Personer involverade i utredning, som bestod av polis, kriminalvård, socionomer och människor med personlig erfarenhet startade då upp den första bryggan, år 1998 i Göteborg. År 2002 skapades en speciell riksorganisation så att alla utvecklade bryggor skulle arbeta på samma vis med samma förhållningsregler. Idag finns det cirka 10 bryggor i Sverige. Ett krav på personerna i Bryggans styrelse är att 25 % av de anställda ska ha personlig erfarenhet av frihetsberövade föräldrar. Personlig erfarenhet är även en meriterande egenskap för de anställda på lokalföreningarna då de skapar en större förståelse för de involverade barnen och deras familjer (Personlig kontakt med respondent 2013-05-06).

Bryggan är en helt partipolitisk och religiöst obunden grupp och de arbetar under tystnadsplikt och anmälningsskyldighet. Arbetet utgår ifrån barnkonventionen och mynnar ut i direkt arbete med barnen genom att erbjuda stödsamtal, stödgrupper, barnträffar och kollon. Indirekt arbete sker genom att arbeta med att stötta föräldrarna och uppmuntra dem i hur de ska agera i kontakten med sina barn under verkställighetstiden. De ger även stöd till anhörigföräldern på utsidan genom samtal och i kontakt med myndigheter. En viktig del av arbetet är att förbereda familjen inför första besöket på anstalten eller häktet och prata om förväntningar och prata om situationen som kan upplevas skrämmande för många barn

Det är en totalt ideell organisation som ekonomiskt går runt genom pengar från medlemmar, gåvor och fonder (Personlig kontakt med respondent 2013-05-06; <http://www.riksbryggan.se/omoss.html>).

2.3 Kriminalvården

Kriminalvården är en statlig myndighet med ansvar för häkten, fängelser och frivård. Deras övergripande uppgift är att minska brottsligheten i samhället (www.kriminalvarden.se). Kriminalvården har också i uppgift utifrån barnkonventionen att underlätta kontakten mellan barn och frihetsberövad förälder. Kriminalvården ska som rutin vid inskrivningen i anstalten fråga den intagna ifall den har barn, så att det tas med i planeringen av verkställigheten (www.kriminalvarden.se). Enligt barnombudsmannen (2004) så är detta inte något som följs på alla anstalter runt om i Sverige. Enligt deras rapport ”*Straffa inte barnet!*” svarade 8 av 44 anstalter ”ja, ibland” på frågan: ”För ni in uppgifter om eventuella barn i de intagnas behandlingsjournaler?” Sedan denna rapport kom ut 2004 har kriminalvården utformat så kallade barnsidor, och har lagt ut material till barn och unga med en frihetsberövad förälder.

Det kan se väldigt olika ut på olika anstalter, vissa har kommit långt i utvecklingen med hur man hanterar barnperspektivet, barnets bästa i förhållande till säkerheten, medan vissa fortfarande jobbar med att skapa ett barnanpassat besöksrum. Om ett barn vill komma och besöka sin förälder i fängelse är det flera restriktioner som måste följas och det är i regel upp till den intagne att informera barnet och dennes närmsta anhörig på utsidan om detta. Till exempel finns det restriktioner om vad man får ha med sig på ett besök. På vissa anstalter måste man gå igenom en metalledetektor innan du får komma in på anstalten. Vid vissa besök krävs det även att personal är med och övervakar. Det innebär att de sitter med i besöksrummet och övervakar. Att kunna ta emot besök är viktigt för en intagen för att kunna upprätthålla kontakten med anhöriga under tiden som frihetsberövad

(www.kriminalvarden.se). Enligt detta uttalande ligger kriminalvårdens fokus på den intagne och inte dennes barn. Kriminalvården nämner inget om ett barns sätt till sin förälder.

Kriminalvården som myndighet har tydlig lagstiftning att följa och har mindre utrymme till tolkning i sitt arbete. Lagen är utformad på det sättet att samtliga anstalter ska följa samma restriktioner och med tanke på att anstalterna runt om i Sverige har olika säkerhetsgrader så ska lagstiftningen passa alla. Fängelselagen som kom 2010 saknar idag ett barnperspektiv och anhörigperspektiv. Tanken var den att med den nya fängelselagen (2010:610) skulle det tillkomma en kompletterande handbok med särskilda föreskrifter och checklistor kring arbetet med barnperspektiv som komplement. Men handboken har fastnat någonstans i systemet och har alltså inte kommit än, men i och med att det inte är ett prioriterat område så kan det nog dröja (Personlig kontakt med respondent 2013-05-06). I fängelselagen 2 kap står det om placering. Enligt 1§ står det att placering ska anpassas till den grad att han/hon inte utsätts för mer ingripande övervakning och kontroll för att ordningen eller säkerheten ska kunna upprätthållas. Det står även i 2 st. att vid beslut om placering ska den intagnes behov av sysselsättning, omvårdnad och en lämplig frigivningsplanering tas hänsyn till. I FL 7 kap som handlar om besök och andra kontakter står det i 1 § att en intagen får ta emot besök i den utsträckning det lämpligen kan ske. Men det får vägras om det kan äventyra säkerheten, motverka den intagnes anpassning i samhället eller på annat sätt kan skada den intagne eller någon annan. Samma principer gäller vid elektronisk kommunikation som nämns i FL 7 kap 4§. Den mest naturliga kommunikationsmöjligheten för ett barn och dennes frihetsberövade förälder är via permissioner och i fängelselagen 10 kap om särskild permission står det under 2 §: En intagen får, om det finns särskilt ömmande skäl, beviljas tillstånd att vistas utanför anstalt för viss kort tid (särskild permission) om 1. hans eller hennes behov av vistelse utanför anstalt inte kan tillgodoses genom permission enligt 1 §, och 2. vistelsen utanför anstalt kan beviljas med hänsyn till den risk som finns för att den intagne kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt missköta sig (FL 10 kap 2 §).

3. Tidigare forskning

Det läggs idag inte mycket tid på samhällsdebatter eller liknande om barnen till de kvinnor och män som sitter i fängelse, det läggs inte lika mycket fokus på dessa barn. Dawson (2013) tar i sin artikel upp hur effekterna av föräldrarnas fångenskap i stort sett har ignorerats i politiska debatter och att diskussionerna kring barns behov inom det straffrättsliga systemet inte betraktas som obligatoriskt utan snarare som en frivillighet och som en fråga om ”privilegium”. Sanningen är den att när en förälder blir frihetsberövad och oförmögen att

kontakta sina barn straffas också barnen (Dawsona, Jaksona & Nyamathib 2012). Ett barn kan vara van vid att träffa sin förälder dagligen och helt plötsligt är han/hon inte där längre och ofta vet barnen inte vad som har hänt förrän häktetiden är över och föräldern tillåts kontakta sina anhöriga. Många familjer beskriver därför häktetiden som den svåraste. Häktetiden kan bli lång, det kan i vissa fall dröja upp till ett år innan familjen och barnen får veta vad som har hänt (Barnombudsmannen 2004). För många barn är kontakten det viktigaste under denna tid och det kan vara svårt som förälder att veta hur mycket barnen bör veta om det brott föräldern har begått. Melin (1998) menar att barn ofta tar på sig skuld när en separation sker, och de tror ofta att det är deras fel att mamma eller pappa inte vill komma hem. Därför är det av stor vikt att förklara varför föräldern plötsligt försvunnit. Det är även viktigt att den frihetsberövade föräldern prioriterar en kontinuerlig kontakt med sitt barn under denna tid (Melin 1998). Det är ofta känslan skuld och skam som hindrar familjen från att berätta. På grund av detta blir straffet en hemlighet som hålls inom familjen, på så sätt blir fängelsestraffet hela familjens straff (Ibid).

Anne H Berman, psykolog och psykoterapeut och verksam vid Karolinska institutet som docent i klinisk psykologi, har i sin artikel "Barnperspektiv bleknar när föräldern sitter inne" uttryckt en önskan att alla häktade snabbt hade erbjudits ett barncentrerat samtal för att utreda föräldrarollen och se barnets behov av stöd framöver (Berman 2013). Melin (1998) anser att det är viktigt att hela familjen får stöd för att behålla en god kontakt under fängelsetiden. Hon menar att påfrestningarna är så stora och detta gör att många familjer "trasar sönder".

Det finns flera sätt för en frihetsberövad förälder att hålla kontakten med sina barn, till exempel att skriva brev eller kort, per telefon, besök och permission för dem som är inne i permissionsgång. Den allra vanligaste kontaktformen i Sverige är via telefonsamtal (Melin 1998). Melin anser att regelbundet få höra sin förälders röst i telefon kan vara en bra rutin. På det sättet kan föräldern göra det tydligt för barnet att den finns där och bryr sig (Melin 1998).

Enligt en undersökning om statliga och federala fångar i USA så hade majoriteten av de fängslade föräldrarna kontakt med sina barn under sin tid i fängelset. Kontakt via brev var vanligare än besök på anstalten. Tre fjärdedelar av de frihetsberövade föräldrarna hade kontakt med sina barn genom brevskrivande och 52% hade det åtminstone en gång i månaden medan 42-55% hade haft besök av sina barn (Poehlmann 2010). I Sverige är det vanligare för barn att besöka sin förälder i fängelset och enligt en undersökning hade 8 av 10 barn besökt sin förälder under fängelsetiden. De barn som hade varit på besök beskrev det som att det

kändes som det gjorde innan föräldern blev frihetsberövad bara att det inte fanns lika mycket att göra i fängelset (Steinhoff & Berman 2012). Barnen berättade att vissa besök var bättre än andra, beroende på de olika anläggningarna. Besöksrummen på de olika anstalterna runt om i Sverige kan se väldigt olika ut. Ett av barnen berättar att vissa besöksrum hade papper och kriterior medan vissa hade bara trästolar och kex på en papperstallrik (Ibid). Så enkelt som att barnanpassa besöksrummet kan göra stor skillnad för ett barn som besöker sin förälder. En annan viktig aspekt av upprätthållandet av kontakt mellan ett barn och en frihetsberövad förälder är placeringen. En förälder blev flyttad från en anstalt med högre säkerhet, där de hade mindre besökstider och limiterad kontakt med familj och barn, till en anstalt där säkerhetsnivån var betydligt lägre. Detta var inte till någon fördel för barnet då detta fängelse låg längre bort från barnets hem (Ibid).

Även om besök är bra, är den mest naturliga kontaktformen mellan ett barn och en frihetsberövad förälder permissioner, dock är inte lagen utformad så att hänsyn kan tas till barnen när en ansöker om permission. Vissa anstalter menar att lagen kan tolkas som att permissioner kan beviljas utifrån barnets behov. Medan vissa menar att permissioner beviljas utifrån brottet den intagna har begått, hur långt straffet är och hur denne har skött sig under fängelsevistelsen. Lagstiftningen kan därför ses som ett hinder för barnets behov av kontakt med föräldern (Barnombudsmannen 2004). Barnombudsmannen ville 2004 att lagstiftningen som rör permissioner skulle ändras så att det finns möjlighet att utifrån barnets behov bevilja permission (Ibid). Lagen är idag fortfarande tolkningsbar.

Barn kan påverkas på flera olika sätt av att ha en förälder i fängelse. Enligt en engelsk studie, med 411 pojkar som hade erfarenheter av att ha en frihetsberövad förälder under de 10 första åren av sitt liv, visade resultat på att de hade dubbelt så stor risk för att utveckla antisocialt beteende än de som inte har frihetsberövade föräldrar (Murray, Farrington & Sekol 2012). Många av de barn som har en förälder i fängelse har också svårigheter i skolan. Hoffmann (2010) menar att det finns tydliga samband mellan liten kontakt med sin frihetsberövade förälder och låga resultat i skolan. Melin (1998) menar att detta beror på att barnets nedstämdhet och alla tankar de har gör att de kan få svårt att koncentrera sig i skolarbetet. ”All energi går åt att skjuta under det som oroar dem” (Melin 1998:42). Därför menar Melin (1998) att det ofta upplevs som att dessa barn är ointresserade, otillgängliga och i vissa fall stökiga. De löper även större risk för att utveckla ett missbruk, få åtstörningar och svårigheter med att sova (Poehlmann 2010; Hoffmann 2010).

48% av de pojkar som under sina 10 första levnadsår separerats från sin förälder på grund av föräldrarnas fängelsevistelse kom senare som vuxna att dömas för brott. Dessa barn har större risk för ett kriminellt beteende längre fram är de 14% av de pojkar som separerades från sina föräldrar på grund av andra orsaker, som också kom att röra sig i den kriminella sfären (Karlsson 2007). Berman (2013) menar därför att det är viktigt att jobba med dessa barn, eftersom de löper stor risk att själva utveckla ett kriminellt beteende.

Dawson (2013) menar att när en förälder frihetsberövas separeras inte barnet bara från föräldern utan separeras också ifrån vänner och samhället, detta menar Dawson bero på stigman förknippad med föräldrars fångenskap. Barn med en förälder i fängelse kommer ofta i kontakt med associativ stigma, som uppstår när en person blir utfrysad eller fruktar utfrysning på grund av sin relation till någon som är medlem i en stigmatiserad grupp. Stämplingen utav dessa barn följs av stereotyper och diskriminering som kan orsaka stress, lägre självkänsla och kan potentiellt påverka barns psykiska och fysiska hälsa. Dawson menar att lösningen på detta problem är att berätta sanningen för barnen om var mamma eller pappa befinner sig. Att berätta sanningen skapar ett större utrymme att utforska barn önskemål om kontakt med sin frihetsberövade förälder, och hjälper barnen att hantera stigman (Ibid).

4. Teori

Vi har valt att använda oss av symbolisk interaktionism med särskilt fokus på tankesättet inom stämplingsteorin som har utvecklats ur symbolisk interaktionism. När vi skulle välja teoretisk utgångspunkt ville vi hitta en teori som utgick ifrån människor i samspel och hur omvärlden tar emot människor med ett från normen avvikande beteende. Både föräldern och barnet påverkas vid separationen vid ett frihetsberövande och vi ville med dessa teorier se om och hur detta påverkar organisationer och myndigheters arbete med upprätthållandet av kontakt mellan barnet och den frihetsberövade föräldern

4.1 Symbolisk Interaktionism

Inom symbolisk interaktionism försöker man förklara hur människor genom samspel med världen omkring sig försöker skapa en självbild som ska stämma så bra som möjligt ihop med hur omvärlden uppfattar en. Symbolerna inom perspektivet rör samspelet, såsom minspel, kroppsspråk och hur man rör och talar. Inom Symbolisk Interaktionism ser man mänsklig interaktion som en process. Intresset grundar sig i förloppet av mänsklig växelverkan där alla handlingar kan tolkas som händelsekedjor eller tolkningskedjor. Inom perspektivet är situationen där en handling sker en viktig utgångspunkt. Människor och samhällssynen

uppfattar att situationer som sker utformar hur nästa situation urartar sig. Därav är det föregående situationer och tolkningarna av dessa som formar samhället (Hilte 1996). Symbolisk interaktionism utgör en grund för förståelse mellan klienters (i detta fall, frihetsberövade föräldrar) uppfattningar av verkligheten och hur de väljer att reagera på den, dessa reaktioner visar på hur avvikande beteende kan ändras genom sociala samspeletsprocesser. Beteenden kan förklaras som sociala skeenden genom påverkan vid samspel och istället för att lägga skulden på dem ses dem som ett offer inom den sociala världen (Payne 2004).

Den symboliska interaktionismen är ett sociologiskt och socialpsykologiskt perspektiv som utvecklades av Herbert Blumer (1937), George Herbert Mead (1934) och Charles H Cooley (1922) (Payne 2008; Hilte 1996). Deras intresse bottnade i det eviga samspelet mellan individen och samhället och hur människor agerar genom symboler som finns i medvetandet, skapat från yttrevärldens reaktioner (Payne 2008). Människan interagerar genom gester, minspel och ord som hon lärt sig har en viss mening och undviker att använda oss av andra. Varje människa utformar sitt eget sätt att känna och tänka om dessa symboler (gester, minspel, ord) och vad som är rätt att använda i olika situation och sociala miljöer.

Cooley såg människan som en social varelse och menade att individen och samhället inte kan existera utan varandra. För att kunna förstå en individ måste samhället studeras och för att förstå samhället måste vi studera individen. Människor formas genom interaktionen med andra och det sociala samspelet mellan människor påverkar hur en individs självkänsla och självbild utvecklas (Payne 2008; Hilte 1996). Samhället sågs som en levande organism som består av individer som alla har varsin funktion för att samhället ska fungera. Cooley beskrev en individs tänkande som ett internaliserat tal. Han observerade att barn lekte med kompisar som inte var närvarande mer än i deras fantasi. Cooley menade att det var en stor del i medvetandets utveckling och att tänkandet i sig är en påhittad, tyst konversation med andra. Förmågan att tänka erövrar när barnet väljer att börja tala med andra. Cooley applicerade samma tänkesätt även på vuxna och menade att andra individer blir verkliga för oss först när vi föreställer oss deras inre liv. Alla människor är en del, skapat av vår fantasi. Genom detta kom Cooley fram till att vi aldrig egentligen möter en annan människa. Vi möter bara våra egna föreställningar om vad den andra människan är (Hilte 1996).

Vår identitet skapas genom samspelet med andra människor. Människan är i interaktion både *subjekt* och *objekt*. Som objekt reagerar vi på olika stimuli och som subjekt tolkar vi de olika

typer av symboler som samspelet kräver, såsom minspel, gester och kroppsspråk. Vi ger dessa symboler mening och betydelse genom interaktion och samspelar sedan utefter dem (Ibid).

Teoretikerna menade också att vårt ”jag” påverkas av de människor vi kommer i kontakt med och Cooley använde sig av begreppet ”spegeljag” för att beskriva ”jagets” utveckling i samspel med andra människor. ”Spegeljaget” består av tre dimensioner som menar att vi ser oss själva så som vi tror andra ser oss, vi föreställer ett omdöme av det och innehar då en känsla av stolthet eller förödmjukelse. Det är omöjligt att se in i medvetandet hos andra och faktiskt veta hur andra ser oss, och det man själv ser när man tänker på sig själv är det man tror att andra ser. Därmed styrs vi i vårt handlande i hur vi tror att andra förväntar oss agera. Cooleys begrepp om spegeljaget beskriver hur vi i våra handlingar påverkas av andras reaktioner på det vi gör. Jaget är en process som dagligen påverkas av de uttryck blickar och kommentarer vi får av andra. Denna påverkan av vårt jag är samhällets minsta byggsten (Hilte 1996; Knutsson 1977).

Även Mead var intresserad av en människas sociala jag och hur det påverkades av samspel och reaktioner på interaktion. Mead menade att jaget växte fram i interaktion med andra. Mead beskrev det som att vi får tillgång till vårt jag först när vi tillåter oss att se oss själva så som andra ser oss. I detta skede ges det möjlighet till självreflektion och vi står i dialog till oss själva. Detta ger oss förmågan att vara både *subjekt* och *objekt* vilket påvisar att människan har både själ och intellekt (Hilte 1996). Förmågan att kunna sig själv ur andras ögon kallar Mead för *rollövertagande*. Han valde att dela upp aspekten ”jag” (I) i två termer där det andra var ”mig” (me). Jaget är den handlande som står i relation till andra människor och ”Miget” stod för reflektion i rollövertagandet. Rollövertagandet mottar vi samhällets reaktioner på våra handlingar. ”Jaget” står för avvikandet och ”Miget” samlar handlingarna för reflektion. Genom rollövertagandet växer vår bild av oss själva fram, *självet* (Ibid).

Två andra viktiga begrepp inom symbolisk interaktionism är den *generaliserande andre* och den *signifikanta andre*. Genom omgivningens reaktioner och vid vårt egna samspel mellan ”Jaget” och ”Miget” växer vi till samhällsvarelser. Vi tar till oss normer och värderingar och tolkar hur förväntas leva inom den egna samhällsgruppen, något som Mead kom att kalla för den generaliserande andre (Hilte 1996; Knutsson 1977). Samhällets förväntningar blir en medveten del i vårt handlande. Den generaliserande lägger väljer beteende som man tros förväntas från omgivningen och utvecklar på så vis ”jaget”. ”Jaget” är i en ständig process för förändring och anpassning och handlingarna anpassas för att passa in till både den vi

samspekar med och den generaliserande andre. Den signifikanta andra är det som påverkar självuppfattning mest och är oftast de närmaste, släkt, familj och vänner (Ibid).

Inom den symboliska interaktionismen finns det två olika modeller. Inom *krismodellen* kan en människas beteende, avvikande eller ej, ge henne en stämpling som skapar en process mot att få en roll som avvikare. Den andra modellen, *förhandlingsmodellen*, förklarar man samspelet som en förhandling av roller och relationer där en människa väljer att anpassa situationen på det sätt som anses mest fördelaktigt för henne själv genom att anpassa sig efter hur andra ser på situationen (Meeuwisse & Swärd 2006).

4.2 Stämplingsteori

Stämplingsteorin är en idé inom den symboliska interaktionismen och inom teorin försöker man förstå varför vissa beteenden, händelser och även individer ses som sociala problem. Grunden för teorin är samhällets reaktioner på avvikare och avvikande beteende och tanken om att en människa som definieras av samhället som en avvikare, tillslut blir dem det (Hilte 1996).

Rötterna till det som är stämplingsteorin spåras ända tillbaka till tidigare nämnda Charles Cooley som menade att all avvikelser var en social företeelse som endast utspelade sig mellan en individ och en grupp. Han beskrev det bland annat såhär:

Om en man verkar vara i färd med att göra någonting brutalt eller oärligt, kan vi antingen möta honom på hans egen låga nivå genom att slå ned honom eller ropa på polis, eller vi kan försöka påverka hans högre medvetande genom att försöka förmå honom att förstå att vi är säkra på att en person som han, med självrespekt och gott rykte inte vill sänka sig... [och frammana] en besvikelse och förakt hos dem som förut hyste höga tankar om honom. Med andra ord, hotar vi, på ett artigt sätt som möjligt, hans sociala jag. *Cooley* (Goldberg 2005:91)

Stämplingsteorins företrädare var Howard S Becker. Han inspirerades av interaktionism och tanken att reaktioner från omgivningen var en utlösande faktor för avvikande beteende (Hilte 1996). Frank Tannenbaum och Edwin Lemert hade innan Becker skrivit om omgivningens betydelse på hur en ”avvikare” skapas. Tannenbaum beskrev hur en, av samhället utnämnd, brottsling genom att vara stämplad, utpekad och kategoriserad som just det till slut definierar sig själv som just brottsling. Tannenbaum menade att utpekandet skapades i en process genom gripande, definition, identifiering, avskiljning, beskrivning, utpekade, medvetande och

självmvetandegöra och att samhället därmed ”dramatiserar ondskan”. Den utpekade avvikaren leds därmed ut från samhället och hamnar i ”avvikargång”. Tannenbaum menade att en lösning hade varit om samhället (och dess myndigheter) slutade dramatisera ondskan och istället valde att se de goda personer gör och uppmärksammade det framför det ogillade beteendet (Hilte 1996; Knutsson 1977).

Edwin Lemert använde sig ut av två begrepp i sin beskrivning och av avvikande - *Primär avvikelse* och *sekundär avvikelse*. Primär avvikelse kan bero på flera olika saker, det kan vara kulturella, psykologiska och fysiologiska skillnader. Den primära avvikelsen kan ses som oönskad med den har bara marginella konsekvenser på status och självuppfattning. Det är en normal variation och därav blir den avvikande handlingen normaliserad (Hilte 1996). När handlingen inte kan normaliseras utan istället leder till en identifiering på grund av det avvikande beteendet kallar Lemert det för sekundär avvikelse. Den sekundära avvikelsen tillhör socialt bestämda responser som en person använder för att möta samhällets reaktioner på det avvikande beteendet. Avvikandet blir sekundärt när en person använder det som en försvar till de problem som stigmatisering skapar. Sekundär avvikelse kräver ett samspel mellan avvikande handlingar och reaktioner genom social bestraffning på dessa från samhället (Ibid). Primärt är avvikandet så länge det kan ses som inordnat i en av samhället accepterad social roll, så länge en person kan undvika att själv identifiera sig med sina avvikande handlingar och infoga det i sitt socialpsykologiska mönster. Personen skapar antingen en avvikarroll eller utvecklar en sekundär avvikelse (Ibid).

När någon definieras och stämplas som avvikare ges personen förutsättningar att fortsätta med det avvikande beteendet, samhället räknar med att en person kommer att bete sig på ett visst sätt och det avvikande beteendet blir för avvikaren det normala, och därmed fortsätter man med det ”normala” beteendet. Genom stämpling utvecklas beteendet och det avvikande beteendet förstärks. Ofta kan detta resultera i att beteendet förstoras upp och förstärks. Istället ska samhället försöka förstärka det positiva beteendet och fokusera på det som är bra, för att hjälpa en människa ska man möta henne där hon är och utgå från de förutsättningar som finns och förstärka det som är bra (Ibid).

Två centrala begrepp inom stämplingsteorin är *stigma* och *karriär*. Begreppet karriär beskriver en persons utveckling som avvikare efter en stämpling, personen ser sig själv som avvikare och beteendet utvecklas åt samma håll under en period. Avvikandet blir karriären som upprätthålls när beteendet väl har börjat där de tidiga stadierna av avvikande byggs på

med de nya (Goldberg 2005). Stigma beskriver en egenskap som är misskrediterad, det kan vara kroppsliga missbildningar, resultat av den personliga karriären (såsom fängelsevistelse, arbetslöshet eller psykiska problem) eller stambetingade egenskaper (såsom ras, religion och ursprung). Hur en person förhåller sig till ett stigma beror på hur synlig de misskrediterade egenskaperna är (Hilte 1996). När en stämplad person möter en person utan misskrediterade egenskaper kan denne känna sig obekväm och obekväm med situationen, de kan försöka att normalisera avvikandet som vid exempelvis alkoholism dölja det med ”sprit dricker ju alla” (Ibid). Men vid osynliga stigman som just alkoholism eller tidigare fängelsevistelse kan den stigmatiserande personen också göra allt för att försöka dölja denna egentliga identitet. Avvikandet blir en skam som man försöker dölja genom att med symboler (som klädval och jargong) påvisa sin normalitet och styra andras intryck av ens identitet. När personen tillslut blir varse om sitt stigma kan en *moralisk karriär* få sin början där självbedömningen förändras till hur andra ser och stämplar en (Ibid).

Karriärbegreppet används ofta vid beskrivning av gången in i ett kriminellt liv. Första steget till en avvikarkarriär sker vid brottet som begås och det fortsätter sedan vid häktning, åtal, dom och anstaltsplacering. Avvikaren känner inte något behov av att följa normsystemet av att inte begå brott och detta för att stämplingen som brottsling har gjort att beteendet för avvikaren anses vara det normala, det denne avses att göra. Stämpling ger konsekvenser på avvikarens självbild och denne placeras in i en ny social kategori där han ses som brottsling, det blir som en *självuppfyllande profetia* där både omgivning och avvikaren nu har reducerat avvikarens sociala aspekter till att endast vara kriminell och inte längre, förälder, arbetskamrat eller vän. Den slutliga fasen i avvikarkarriären blir när avvikaren hamnar i en organiserad avvikargrupp med personer i samma situation. Den nya sociala gruppen blir avgörande för självuppfattningen på sig själv som kriminell och avvikande och en subkultur bildas. En subkultur där personerna inom den lär sig hur det kriminella beteendet ska normaliseras och hur man rättfärdigar sitt beteende till att inte bli påkommen (Ibid).

När en kriminellkarriär har blivit uppdagad och personen stöts ut från sin primära sociala grupp minskar dennes person till ett vanligt liv. Subkulturerna med likasinnade används för att försöka reparera självbilden och man uppfattar tillslut sig själv som kriminell (Ibid).

Teorin tar upp samhällets stämpling av en person som kriminell och hur detta påverkar dennes egen syn på sig själv. Om barn blir påverkade av en separation från sin förälder, påverkar det än mer när en förälder blir frihetsberövad. Kontaktmöjligheterna begränsas genom

säkerhetsgrader på fängelset och föräldern samt barnens egen vilja till kontakt. Enligt teorierna kan möjligheten att vara en bra förälder begränsas ytterligare genom samhällets stämpling av föräldern som just kriminell brottsling istället för förälder. Genom teoriernas ytterligheter kan intervjumaterialet ställas mot om en stämpling av en person som brottsling, istället för förälder, skapar hinder i arbetet med upprätthållandet av kontakt. Vi ville med dessa teorier se hur kriminalvården och bryggans arbete med att upprätthålla kontakten mellan barn och deras frihetsberövade föräldrar fungerar.

5. Metod

Under denna rubrik kommer vi att presentera hur vi har gått till väga för att göra vår undersökning

5.1 Val av Metod

Vi har valt att använda oss av kvalitativa intervjuer i vår uppsats för att på bästa sätt kunna svara på våra frågeställningar och vårt syfte. Vi vill i vår uppsats undersöka vad organisationer och myndigheter gör för att upprätthålla relationen mellan barn och deras frihetsberövade föräldrar. Vi valde att göra intervjuer för att som Tim May (2001) säger så är det ett bra sätt att få ta del av en persons erfarenheter och åsikter, då vi är intresserade av vad personer, som dagligen kommer i kontakt med de intagna, tänker och tycker om problemet. Vi funderade länge på vilken form av intervju som skulle passa vårt syfte bäst och vi kom fram till att semistrukturerad intervju, med specificerade frågor men med en friare kommunikation mellan intervjuare och intervjuad. Detta ger en större frihet för den intervjuade att fördjupa och vidareutveckla sina svar (May 2001).

Vi valde att använda oss av en intervjuguide för att strukturera våra frågor, men på ett sådant sätt att den intervjuade har möjlighet att besvara frågorna utifrån sina egna termer (Ibid). Då semistrukturerad intervju ger en större möjlighet till öppenhet kan detta bidra till att forskaren lättare påverkar den intervjuade med sina förutfattade meningar (Ibid). Det är svårt att vara helt fördomsfri under en forskningsprocess och att vi har vissa antaganden varför vissa situationer ser ut som de gör är inget vi kan bortse ifrån, utan bara något vi kan vara medvetna om. Våra värderingar kommer ständigt vara närvarande, och som Bryman (2011) säger kommer forskningen aldrig att vara värderingsfri.

Då vi har valt en kvalitativ forskningsmetod menar Bryman (2011) att ett induktivt arbetsätt är det som passar bäst. Med detta arbetsätt är teorin resultatet av forskningen, men precis som deduktion rymmer drag av induktion, uppvisar även den induktiva forskningsprocessen inslag

av deduktion (Bryman 2011). Under vår forskningsprocess var vi inte intresserade av att pröva olika teorier utan vi ville lägga mer fokus på hur personer uppfattar och tolkar sin sociala verklighet. Detta för att inte förblinda oss i teorier och missa det som skulle visa sig intressant (Ibid).

5.2 Litteraturgenomgång

För att hitta tidigare forskning i vårt område använde oss av sökmotorer som: SocINDEX (EBSCOhost), och använde oss av sökord som "Parent", "Prison", "Children", "Incarceration" i olika konstellationer. Vårt mål var att hitta information och forskning i hur arbetet med barnen med frihetsberövade föräldrar ser ut och i vilket perspektiv forskare väljer att tolka problemet i. Vi ville också se vilka delar av problemet som det faktiskt fanns forskning kring och välja det som det fanns mindre av då detta skulle göra vår undersökning mer intressant för oss. Det var relativt lätt att hitta artiklar och forskning inom ämnet och vi valde ut cirka 10 stycken som vi kände var mest relevanta för vårt arbete. Vi valde också att använda oss utav Mie Melins bok "*fångarnas barn*" (2006) som tar upp problemet utifrån den frihetsberövade föräldrarnas perspektiv. Författaren har intervjuat frihetsberövade föräldrar om hur deras liv såg ut, innan, under och efter fängelsevistelsen och hur de hade uppfattat arbetet med dem och deras barn.

5.3 Urval och Tillvägagångssätt

Med vår undersökning ville vi komma fram till en slutsats som är så trovärdig som möjligt. Med kvalitativa studier vill man som Ahrne och Svensson (2011) skriver, få fram ett resultat som inte går att fås via kvantitativa surveyenkäter/undersökningar (Ahrne & Svensson 2011). Samtidigt ska forskningsresultaten ändå vara delvis oberoende av vem som svarar på frågorna vid en kvalitativ intervjuundersökning (Ibid). Helst ska intervjuer göras med uppåt 6-8 personer för att öka säkerheten till att få ett säkert och trovärdigt resultat och som inte är helt påverkat av intervjupersoners individuella uppfattningar om problemet (Ibid). Vi eftersträvade att få så många intervjuer som möjligt för att sedan kunna välja bort någon utav dem, men upptäckte snabbt att responsen från de tänkta intervjupersonerna var svagt. Det slutade med att vi gjorde tre intervjuer med respondenter från organisationen Bryggan och tre intervjuer med personal från Kriminalvården. Det vi eftersträvade var att nå en mättnad i intervjuerna. Det uppnås när ett mönster upptäcks i svaren hos intervjupersonerna. Därav behöver inte antalet intervjuer bestämmas på förhand utan materialet kan analyseras efter ett par intervjuer för att se om en mättnad har uppnåtts eller om fler intervjuer behövs för att se ett resultat

(Ibid). Vi upptäckte ett mönster i svaren från våra 6 olika respondenter och ansåg därför inte att vi behövde göra fler för att styrka vårt arbete.

Vårt val av intervjupersoner är definierat till att vara personer som i arbetet kommer i kontakt med frihetsberövade personer som är föräldrar. Detta fick vi genom kriminalvården och den ideella organisationen Bryggan som arbetar för barnen som har frihetsberövade föräldrar. Vi valde dessa två yrkesgrupper då kriminalvården är de som direkt arbetar med de frihetsberövade föräldrarna när dessa blivit placerade vid en anstalt. På så vis kommer de i kontakt med den intagnes närstående och då också barnen. Organisationen Bryggan arbetar med frihetsberövade personers anhöriga och lägger stor vikt i att barnen ska ges möjlighet att besöka sina frihetsberövade föräldrar. Därför ansåg vi att även de var en relevant målgrupp för våra intervjuer. Bryman (2011) skriver också om hur det inom kvalitativa intervjuer rekommenderas ett målinriktat urval, därför valde vi att använda oss av flera respondenter från samma myndighet/organisation. Vi försökte skapa en överrensstämmelse mellan urvalet av intervjupersoner och de forskningsfrågor vi eftersträvade att besvara. Därför försökte vi i vårt urval hitta personer som var relevanta i att svara på forskningsfrågorna (Bryman 2011). Att välja att intervjua kriminalvården som arbetar med de vid anstalt placerade föräldrarna och Bryggan som arbetar med ett fokus på de närstående på utsidan var ett medvetet val för att få båda perspektiven. Vi valde att intervjua dessa två olika arbetsgrupper för att få de olika perspektiven på hur arbetet med att upprätthålla relationen mellan barn och frihetsberövad förälder. Vi hoppades få en möjlighet att undersöka hur kriminalvårdens stärkta fokus på säkerhet och bryggans perspektiv med förväntningar på en ökad medvetenhet kring barnens situation skapar skillnader samt även positiva möjligheter till ett så göra bra arbete som möjligt för föräldrarna och barnen.

5.4 Intervjuguide

Vi valde att konstruera en intervjuguide att följa under våra intervjuer (Se bilaga ett och två). Detta för att ha en tydlig mall att följa så vi kunde garantera att frågor inte skulle glömmas bort. Vi valde att göra vår intervjuguide relativt öppen då vi ville att intervjupersonens egna tankar och åsikter skulle få ta plats i vårt arbete (Ahrne & Svensson 2011). Vi valde att inleda vår intervjuguide med inledande frågor som: beskrivning av verksamheten och rutinarbetet, för att sedan strukturera det till barns kontakt med förälderns då vi ansåg att detta var det centrala. Vi avslutade vår intervjuguide med avslutande frågor som: Vad som behövs göras för att förbättra situationen för barnen.

5.5 Intervjuerna

Problemformuleringen bygger på att barnen inte är en prioriterad grupp när man väljer rutiner i arbetet med frihetsberövade föräldrar. Vi ville veta hur man motiverar dessa svar inom kriminalvården och vad som görs för att kunna upprätthålla en relation de båda parterna emellan. Bryman (2011) skriver att forskare inom kvalitativa metoder förutom vad intervjupersonen säger, också är intresserad hur de säger det. För att inte missa intressanta synpunkter eller något som intervjupersonen säger är det viktigt att spela in så att man inte blir distraherad genom att skriva anteckningar (Bryman 2011). Vi valde därför att göra detta i så stor utsträckning som möjligt. Vid ett av intervjutillfällena fick vi inte tillåtelsen att spela in samtalet och valde därför att anteckna för att sedan sammanställa vad vi båda skrivit. Vi försökte också att transkribera materialet i så nära tidsintervall till intervjun för att få ett så äkta utfall som möjligt och få högsta möjliga kvalitet på vårt material (Ibid).

Vi erbjöd samtliga intervjupersoner frågorna innan intervjun och vi var noga med att berätta vad vår uppsats handlar om och vad målet med intervjuerna var. Fördelen med att träffa intervjupersonen och vara ”öga mot öga” (istället för enkäter eller telefonintervjuer m.m.) var att vi kunde se hur intervjupersonen reagerade på våra frågor så vi hade chansen att omformulera oss, samtidigt kunde vi känna oss säkrare på att intervjupersonerna förstod våra frågor samt att vi hade tiden till att förklara och utveckla så att missförstånd inte uppstod.

5.6 Analysmetod

Efter att vi hade transkriberat våra intervjuer valde vi att koda texterna för att underlätta vårt arbete med att sammanställa det vi hade samlat in. Håkan Jönsson skriver i sin bok ”*Sociala problem som perspektiv*”(2010) om kodning av insamlat material och hur forskaren genom definitioner strukturerar upp sitt material för att hitta mönster och samband i texterna de läser. Vi valde att dela in vårt material i nio olika kodord: *Barns rätt till kontakt, Trygghet/skydd, Barnets bästa, Barnets rätt till information, Skam/skuld, Okunskap/Kunskap, Stämpling, Säkerhet, Samarbete*. Vi behöll dessa kodord och använde oss utav dessa som rubriker i resultat/analys kapitlet.

5.7 Metodens tillförlitlighet

Som Bryman tar upp i sin bok så passar reliabilitet och validitet främst ihop med kvantitativ forskning, men för att tolka kvalitativ forskning med samma begrepp kan man använda begreppen på ett annorlunda sätt. Med reliabilitet menas om resultatet kan påverkas av slumpmässiga eller tillfälliga förutsättningar (Bryman 2011). Frågan blir alltså om

undersökningen görs på nytt blir resultatet det samma. Då vi har valt kvalitativa metoder för att göra vår undersökning är detta svårare att avgöra då mycket av det som tas fram är beroende av egna åsikter och föreställningar.

Ett annat viktigt forskningskriterium är validitet. Validitet handlar om att undersöka om det man avsett att undersöka stämmer med det man verkligen har undersökt (Ibid). ”Validitet handlar således om huruvida man observerar, identifierar eller mäter det man säger sig mäta” (Ibid). Detta är lättare att undersöka om man väljer att göra kvantitativa studier, men då vi inte avsåg att mäta eller jämföra något är det desto svårare att avgöra.

Bryman beskriver också att flera forskare föreslår att kvalitativa studier ska bedömas utifrån andra begrepp och kriterier som alternativ till kvantitativa studiers validitet och reliabilitet. De två grundläggande kriterierna som de två forskarna Guba och Lincoln (1985) då föreslår är tillförlitlighet och äkthet (Ibid). Guba och Lincoln menade att reliabilitet och validitet endast går att anamma på studier där det förutsätts att endast ett svar/resultat är möjligt och att det då endast ska finnas en bild av den sociala verkligheten (Ibid). Guba och Lincoln menade att det faktiskt kan finnas mer än ett svar på den sociala verkligheten och flera beskrivningar av denna. Tillförlitligheten består av delkriterier som alla har en faktisk motsvarighet i den kvantitativa studiens validitet och reliabilitet. Trovärdighet och överförbarhet motsvarar validiteten och pålitlighet motsvarar reliabiliteten. Förutom kriterierna i tillförlitligheten grundade Guba och Lincoln äkthetskriterier, dessa rör konsekvenserna inom forskningspolitiken på ett mer allmänt plan. Äktheten rör kriterier/frågor som om undersökningen ger en rättvis bild av de människor som studeras, vilket vi var noga med när vi analyserade vår empiri. Vi ville att respondenterna skulle framstå så autentiska som möjligt. För att på så vis skapa en större förståelse för den sociala situation som vår forskningsfråga berör (Ibid).

5.8 Etiska överväganden

Vårt val av kvalitativa metoder och intervjuer gör den etiska aspekten viktig då det var en ständigt närvarande del genom hela vår studie och alla i val vi gjorde (Meeuwisse 2008). Det fundamentala för den etiska aspekten är, frivillighet, integritet, konfidentialitet och anonymitet (Bryman 2011). Då vi kom i direkt kontakt med intervjupersonerna så kunde vi nyttja informationskravet så som det är tänkt, vilket är att informera berörda personer om syftet med vår undersökning och informera om att deras deltagande är frivilligt och de har rätt att hoppa av när de vill samt berätta för intervjupersonerna vilka moment som kommer att

ingå i vår undersökning (Ibid). Intervjupersonerna besitter rätten att själva bestämma om de ska vara med eller ej, det så kallade samtyckeskravet.

Vid första kontakt (via telefon) med våra intervjupersoner samt före intervjuerna informerade vi om att vi inte hade som avsikt att skriva ut personuppgifter i vår undersökning liksom konfidentialitetskravet uttrycker. Lika så informerade vi intervjupersonerna om nyttjandekravet och att vi håller största vikt vid att de personer som ingår i undersökningen får vara anonyma och att de uppgifter som samlas in inte används till något annat än det de ämnade för, det vill säga, vår undersökning till uppsatsen (Ibid).

6. Resultat och Analys

I detta kapitel presenterar vi informationen vi samlat in under intervjuerna utifrån vårt syfte om vad som görs i arbetet med upprätthållandet av kontakt mellan barn och deras frihetsberövade föräldrar. Vi intervjuade personal från Kriminalvården och från Bryggan. Tre respondenter från vardera verksamhet intervjuades och gav oss deras syn, både personlig och verksamhetens syn på arbetet med barnen till de frihetsberövade föräldrarna.

6.1 Presentation av respondenterna

Vi intervjuade totalt sex personer, varav tre var från verksamheten Bryggan och tre var från kriminalvården. Vi kommer i fortsatt text referera till våra respondenter genom:

Bryggan 1: Anställd vid lokalförening

Bryggan 2: Anställd vid lokalförening

Bryggan 3: Informatör och anställd vid Riksbryggan

Kriminalvården 1: Kriminalvårdsinspektör, på anstalt med klienter med missbruksproblematik.

Kriminalvården 2: Kriminalvårdsinspektör, på anstalt med klienter för brott gällande våld i nära relationer

Kriminalvården 3: Kriminalvårdsinspektör med tilläggstjänst som barnombud

6.2 Barnets bästa

Barnets bästa är enligt FN:s barnkonvention den viktigaste grundpelaren i arbetet med barn. Artikel 3 beskriver vikten av att barn alltid ska få komma till tals i beslut som rör dem. Barnets egna erfarenheter och åsikter ska spela stor roll i beslut som gäller barnet. Det är statens, och de vuxna som arbetar med barnen, skyldighet att alltid ha barnets bästa i beaktning när beslut som rör barnet ska tas. Barnkonventionen kräver inte att det barnet vill

ska vara utslagsgivande men deras åsikt ska väga högt rörande beslutet som tas gällande dem (Hammarberg 2006). I vårt arbete med att undersöka vad som görs i arbetet med upprätthållandet av relationen mellan barnen och deras frihetsberövade förälder är det som läggs i fokus att man i arbetet ska ha ett barnperspektiv och alltid se till vad som är det bästa för barnet. Att arbeta med ett barnperspektiv innebär att man försöker förstå situationen ur barnets perspektiv och man försöker förstå hur barnet uppfattar de eventuella förändringar som sker i dennes liv. De möjliga följder som kan ske vid ett beslutsfattande måste analyseras noga så att barnet endast behöver erfara minsta möjliga påverkan. Barnet måste förstås som en individ med egna uppfattningar och tolkningar (Ibid). Att det är barnperspektivet som ska ha största fokus i arbetet med upprätthållandet av kontakt med förälder och frihetsberövad förälder, var något som alla respondenter från både Bryggan och Kriminalvården tryckte på. Hur arbetet faktiskt ser ut i praktiken är olika då det handlar om en myndighet som ansvarar för de frihetsberövade föräldrarna och en ideell organisation som har fokus på att stötta barnen och familjen på utsidan. Gränsen mellan när det är rätt och bäst för barnen att träffa den frihetsberövade föräldern och när det är bäst att inte ha direkt kontakt är snäv. Lagar och restriktioner begränsar i vissa delar arbetet. Ofta beror det på vad det är för straffbar handling som föräldern har begått som begränsar möjligheterna något.

Murray, Farrington och Sekol (2012) skriver om hur barnen påverkas negativt när deras föräldrar frihetsberövas. Studier visade på att barn som hade frihetsberövade förälder led av dubblerad risk att utveckla antisociala beteenden och andra psykiska svårigheter. En av våra respondenter från kriminalvården beskrev hur de arbetade efter risk och skyddsfaktorer och att det på den anstalten var vanligare att man inte arbetade för regelbunden kontakt mellan föräldern och barnet, då barnet i många fall var indirekt eller direkt brottsoffer. Respondenten menade på att riskfaktorer och skyddsfaktorer alltid ställs emot varandra för att skydda barnet. För att alltid ha högsta möjliga trygghetstänk så utreds alla interna på samma vis inför möjlig kontakt, allt för allas säkerhet, speciellt barnens.

Vi har fått ett uppdrag kan man säga, av regering och riksdag, där vi ska titta på brottsoffers situation och i det kommer barnen in som brottsoffer både om det är indirekt eller direkt. Det räcker alltså att ha levt i en familj där mamman har blivit slagen och barnen har upplevt det så är du ett brottsoffer, du behöver inte ens ha sett det. Hos oss tittar vi mycket på riskfaktorerna som ligger kring våra intagna och bara där kan den vara beroende på vad han sitter dömd för, för att sitta här har man begått en våldshandling och bara det i sig måste vi ju beakta som en riskfaktor som kan

ligga till grund för att vi inte godkänner besök och någonstans måste vi vara öppna med att kunna kommunicera våra beslut (Kriminalvården 2).

Även om kriminalvården utreder interner innan kontakt och att det kan leda till att kontakt med barnet inte för tillfället anses för lämpligt, så betyder inte det att de stänger av alla vägar till kontakt. Internen får hjälp att jobba med sin problematik och hur personen själv resonerar om sitt brott och situation spelar in och möjligheten finns att kontakt godkänns vid ett senare tillfälle under verkställighetstiden (Kriminalvården 1 och 2). Att barnet ska känna sig tryggt i kontakten med sin förälder är grundstenar i arbetet med barnen både i kriminalvårdens och i bryggans arbete. Alla våra respondenter talar om vikten att se till att barnens behov av att kännas sig trygga är i fokus och att det är barnens vilja att komma och besöka föräldern på anstalten som ska sättas först, inte föräldrarnas vilja att träffa sitt barn.

Vi jobbar ju utifrån barnkonventions kapitel 9 och 10 och den ena handlar om barnens rätt till och statens skyldighet att upprätthålla den kontakten om man bara varit orsak till situationen vilken man kan tänka att dem har i det här fallet. Men sen också barnets rätt till skydd så det är klart att det finns barn som kanske inte ska ha så mycket kontakt med sina föräldrar och ibland inte alls (Kriminalvården 1).

Beslutet att det är till barnets bästa att träffa sin förälder eller inte kan ställas mot resultat från forskning som den som Turesson Björhagen (2009) skriver om i sin avhandling. Hon menar att man kan se tydliga skyddsfaktorer hos barnet när en relation mellan barnet och en frihetsberövad förälder upprätthålls. Respondent från organisationen Bryggan menade att kontakt så gott som alltid gynnar barnen och att man ska arbeta för att hjälpa barnen och föräldern i upprätthållandet av kontakt. Såklart ska andra åtgärder tas om barnet själv har varit ett direkt brottsoffer och kan komma att traumatiserats ytterligare vid vidare kontakt. Men samtidigt ska för och nackdelar vägas mot varandra när det gäller vilket som är det bästa för barnet (Bryggan 3).

6.3 Barns rätt till kontakt

Arbetet med att stärka familjebanden när en förälder har blivit frihetsberövad är något både kriminalvården och Bryggan ser vikten i. De arbetar tillsammans och på olika håll med att upprätthålla relationen i den mängd som anses möjlig och lämplig. Sätt att upprätthålla kontakt om inte besök anses lämpligt för barnen har arbetats fram.

Det vi vill stärka är familjebanden. I starka familjer klarar man sig, positiva familjerelationer ger en bra grund. Utifrån det har vi arbetat fram ett system där de intagna kan sjunga eller läsa in sagor för sina barn på CD som skickas hem, vi har fått ett godkännande från familjen innan att de vill ta emot det här (Bryggan 2).

Barnens rätt till att träffa sin förälder och fortfarande kunna känna sig trygg är inte det lättaste att åstadkomma i en fängelsemiljö. Våra respondenter hade alla åsikter kring när besök ska ske eller när andra metoder för kontakt istället ska prioriteras. Förhoppningarna är att man ska kunna möta barnet på allra bästa sätt där barnperspektiv, barnets bästa och behovet av trygghet är uppfyllda. Att barnkonventionen idag inte är en del av vår lag var något som flertalet av våra respondenter tog upp som ett problem och ses som en anledning till att arbetet med barnens bästa idag inte fungerar optimalt. Artikel 9 barnkonventionen tar upp statens skyldighet att säkerställa att barn inte separeras från sina föräldrar förutom vid särskilda fall när de har blivit offer för övergrepp eller vanvård från föräldrarna. Om barnet inte är utsatt så är det statens skyldighet att alltid arbeta efter att förhållandet mellan barnen och dess båda föräldrar upprätthålls (Hammarberg 2006).

Barnet ska träffa sin förälder om det är rätt ur barnets perspektiv. Barnet får inte bli huvudorsak för föräldern. Det är inte bara snälla killar här. De är kriminella och missbrukare. Även om de tidigare har varit närvarande föräldrar i hemmet så har de inte varit närvarande. Föräldern har själv ansvaret att stå för sin egen utveckling, inte barnet (Kriminalvårdare 1).

Alla våra respondenter talade för vikten av vara noggrann med att det var barnets perspektiv man arbete utefter och inte ett föräldraperspektiv. Gränsen där emellan kan ofta vara svår att se då ett positivt arbete för den ena parten ofta direkt gynnar den andre. Melin (1998) skriver om vikten av att rätt stöds erbjuds alla berörda parter vid ett frihetsberövande, både den som blir placerad på anstalt och de anhöriga som blir kvar på utsidan. Barnen påverkas tydligt av hur de andra familjemedlemmarna reagerar på frihetsberövandet av föräldern, och barnens rätt att tycka om sin förälder får aldrig glömmas (Murray, Farrington & Sekol 2012). Det handlar om att alla parter ska kunna upprätthålla ett gott förhållningssätt till den frihetsberövade föräldern och ha en god möjlighet att upprätthålla en god kontakt. Richard Steinhoff och Anne H Berman (2012) tar upp studieresultat från sin undersökning där barnens reaktioner efter fängelsevistelsen ofta var positiva. De fick se att föräldern fortfarande var den samme som

den var innan frihetsberövandet, med skillnaden att möjligheterna att göra saker var nu begränsad med anstaltens regler.

Om en direkt kontakt mellan barn och förälder i nuläget inte tros vara det bästa så finns det många andra sätt som kriminalvården använder sig utav. Brev, telefon och skivor där föräldern läser och spelar in sagor för barnet är alla alternativ som både respondenter från Bryggan och kriminalvården talade för. Samtidigt arbetas det för att det för barnen ska finnas möjlighet att kunna ringa in till sin förälder. *”Det borde inte heller vara särskilt svårt att låta barnen ringa in till avdelningar, barn ska faktiskt på eget initiativ och egna villkor kunna prata med sina föräldrar”* (Bryggan 3). Idag finns det restriktioner som går emot en sådan möjlighet men det modeller för att underlätta kontakt arbetas fram (Kriminalvården 1). Melin (1998) beskriver vikten av regelbunden kontakt mellan barnen och föräldern. Att utveckla en rutin där barnen regelbundet får höra sin förälders röst visar barnet att föräldern fortfarande finns och bryr sig om sitt barn. Det ger barnet något konkret att hålla fast vid och något att se fram emot från den frihetsberövade föräldern, även när direkt kontakt via besök inte går att erbjuda just nu.

6.4 Barns rätt till information

Bryggan har gjort enkätundersökningar med barn gällande vad de hade velat ha för stöd från samhället, de tog bland annat upp vikten av att ha vetskapen om var föräldern befinner sig. Barnen vill att någon ska berätta för dem vad som hänt deras förälder och var denne finns nu. Barnkonventionens artikel 9 punkt 3 beskriver hur staten på begäran ska berätta för barnet eller annan familjemedlem när en förälder blivit frihetsberövad (Hammarberg 2006). Att leva i en lögn när hela ens omgivning vet den egentliga sanningen är inte gynnande för barnet. Melin (1998) skriver om hur barnet lätt tar på sig skulden när en förälder försvinner och de kan tro att det är deras fel. Respondent från kriminalvården berättade hur barn alltid skyddar sina föräldrar oavsett vad de har gjort. Sorgearbetet med barnen är otroligt viktigt och en stor hjälp för barnen i processen att förstå och ta in vad som har hänt är att engagera den frihetsberövade föräldern i att ha en kontinuerlig kontakt med barnet på utsidan (Melin 1998).

Respondenter från båda organisationerna var noga med att påpeka att det även finns föräldrar som utnyttjar barnen som en väg ut och vill ha en plötslig kontakt med barnen. Det kan bland annat gälla missbrukande föräldrar som blir drogfria under verkställighetstiden och då känner skuld och begär av att träffa ett barn de möjligen inte varit närvarande för innan. Då är det också viktigt med ett tydligt motivationsarbete men istället bromsa arbetet något och ta ett

steg i taget. *”De som förespråkar att man ska ha kontakt med barnen kan bero på okunskap, att man glömmet att föräldern har gjort fel och tänker bara att barnet ska ha sin pappa”* (Kriminalvården 2). Detta via den så kallade krismodellen där en människas beteende stämplas och skapar processen mot ett avvikande beteende även när situationen inte hade behövt bli så vid ett av samhället annat mottagande av personen (Ibid). Kriminalvården och Bryggan arbetar inte dömande mot de personer de arbetar för. Båda organisationerna är där för att hjälpa. När kriminalvården arbetar utifrån fokus på de frihetsberövade föräldrarna har Bryggan som nämnt fokus på barnen. Barnen som kommer till organisationen får möjlighet att träffa andra barn och familjer som lever under samma förhållanden. Inga krav ställs på barn och de behöver inte prata med någon om de inte vill. Bryggan går även ut och informerar om verksamheten på skolor. På så sätt hoppas de avdramatisera reaktioner på att en klasskamrat har en förälder i fängelse (Bryggan 1).

6.5 Skam & stämpling

När en förälder stämplas som brottsling påverkar det inte bara dennes barn genom att kontakten dem emellan bryts, utan det glöms ofta bort att barnet till den frihetsberövade föräldern också stämplas som avvikare av sin omgivning. De flesta barnen försöker hålla hemligheten om sin förälder för sig själv och detta kan ge barnet upphov till känslor som skam och skuld (Hilte 1996). Melin (1998) skriver om begreppet skam och påpekar hur många familjer försöker dölja för omgivningen att en förälder har blivit dömd för brott och placerad vid anstalt. Många gånger blir barnen ombedda att inte berätta för någon annan, allt för att kringgå omgivningens möjliga reaktioner. En känsla av skam och skuld kan också många gånger hindra familjen från att våga söka hjälp.

Enligt den symboliska interaktionismen skapas vår identitet genom samspel med andra människor. Vi är både subjekt och objekt när vi interagerar med andra. Som objekt reagerar vi vid stimuli och som subjekt tolkar vi de symboler (minspel, kroppsspråk) som samspelet kräver. Vi samspejar sedan utefter dessa symboler och vad vi tror situationen kräver (Hilte 1996). Genom detta synsätt finns det svårigheter att skilja mellan brottslingen och föräldern. En av våra respondenter påtalade just detta när hon fick frågan om varför just barnen till frihetsberövade föräldrar är en så utsatt grupp i Sverige.

Ja, vi har diskuterat det här många gånger i organisationen också, och våra teorier går väl åt olika håll, både själva fördomarna som finns kring brott och sen att

föräldrar som hamnar i fängelse inte betraktas som förälder. Utan de betraktas som en brottsling (Bryggan 3).

Att känna skam och skuld kan i sin tur höra ihop med att bli stämplad utav samhället som avvikare. Vanligt förekommande när man pratar om kriminella och deras barn är hur deras barn inte har lika stort behov av sina föräldrar, en anledning till detta kan vara att de anses ha ett dåligt inflytande på sina barn, och ses inte som bra förebilder. Detta är något som Hilte (1996) tar upp och beskriver det med att samhället stämplar de med ett avvikande beteende som kriminella och som sämre föräldrar till sina barn, och därför behöver deras barn ingen kontakt med dem under fängelsetiden. När en person definieras och stämplas som avvikare ger detta enligt stämplingsteorin personen, i detta fall den kriminella, förutsättningen att fortsätta med sitt kriminella beteende. Samhället har en bild av hur kriminella personer beter sig, och förväntar sig detta beteende. Beteendet som förväntas av den kriminella blir därför det normala, och därför fortsätter avvikaren med sitt beteende (Hilte 1996). Ett begrepp inom stämplingsteorin som beskriver detta är begreppet "karriär". Begreppet beskriver hur en person utvecklas till att vara avvikare efter att denna har blivit stämplad. Avvikandet blir därefter "karriären" som upprätthålls av samhället (Goldberg 2005).

Genom att individen ses som en med kriminella egenskaper som sedan förknippas med det aktuella stigmat så kommer dennes identitet att förändras så den blir avvikande. Denna stämplingsprocess blir som en självuppfyllande profetia (Hilte 1996; Knutsson 1977). Detta kan i sin tur ge konsekvenser för den kriminellas barn. Med detta tolkningssätt så kan man se att det är samhällets stämpling som är orsaken till att barnet inte får träffa föräldern i den utsträckning som behövs för att gynna barnets personliga utveckling (Hilte 1996). Detta är om man skulle tolka stämplingsteorin utifrån dennes ytterligheter.

Teoretikern Mead var intresserad av människans sociala jag och hur det påverkades av reaktionerna en person mottar i samspel med andra. Tillgången till vårt egentliga jag får man endast om man tillåter sig själv att se sig så som andra ser en, att få förmågan att se sig själv som både subjekt och objekt. Mead kallar förmågan att kunna sig själv ur andras ögon för rollövertagande. Med förmågan att kunna skilja mellan sina handlingar via "jaget" och reflektera över handlingar via "mig" så mottar en person samhällets reaktioner. Via rollövertagandet utvecklar en person "självet" (Hilte 1996; Knutsson 1977). Om en person får rätt stöd under verkställighetstiden och förstår att människorna han kommer i kontakt med tror på honom kan han via sitt "mig" se att en positiv utveckling är möjlig, självet kan då

utvecklas till det positiva. Detta är också något personalen på organisationen Bryggan språkar för. De menar att det är viktigt att jobba med de intagnas attityd för att stärka dem.

Att de själva kan se det, att jag kan växa som pappa och när de kommer ut sen hoppas vi att det ska stärka dem till att fortsätta med goda familjerelationer, det är betydande. Så hela den attitydförändringen jobbar vi mycket med på bryggan (Bryggan 1).

En av våra respondenter berättade om en kvinna som levt hela sitt liv med skam och skuld. Hennes föräldrar hade suttit i fängelse och hennes morföräldrar sa att de inte skulle berätta för någon.

Hon berättade att hennes föräldrar satt i fängelse när hon gick i skolan. Det var första gången hon berättade det för någon, och hon sa det sen när hon hade varit med vid ett par tillfällen att 'det är hemskt, jag har levt med skuld och skam hela livet, för att min mormor och morfar och hela släkten sa "säg ingenting" detta ska vi inte berätta för någon (Bryggan 1).

Hilte skriver om teoretikers Lemerts begrepp sekundär och primär avvikelser, där primära avvikelserna är kulturella, psykologiska och fysiologiska skillnader som inte har någon betydande påverkan på status och självuppfattning medan det sekundära avvikelset beror på den sociala responsen en person lärt sig använda för att möta samhällets reaktioner på avvikelset (Hilte 1996). Kvinnan som vår respondent talade om hade blivit uppfostrad till att tro att samhället skulle döma henne på grund av hennes föräldrars kriminella livsstil. En person använder ett sekundärt avvikelset som försvar mot stigmatisering. Avvikelset är primärt så länge en person lyckas dölja en egenskap och kan spela en av samhällets accepterade roller. Kvinnan valde att inte identifiera sig med de avvikelset handlingarna och skapar därav en sekundär avvikelset för att passa in i samhällets normer (Ibid).

Genom en tolkning av stämplingsteorins ytterligheter är det omgivningens reaktion som är orsaken till avvikelset beteende, genom detta synsätt blir avvikelset fri från ansvar. Enligt stämplingsteorin är det den sociala omgivningen som i själva verket är boven i dramat, och är också ansvarig för avvikelset beteende (Knutsson 1977). Om en frihetsberövad förälder dagligen möts med en form av förakt och en tanke att de inte vill vara förälder bara för att den har valt eller blivit indragen i en kriminell livsstil, så försvårar det ett senare arbete och missgynnar en utveckling till kontakt mellan barnet och föräldern (Hilte 1996). Dawson,

Jaksona och Nyamathib (2012) förtydligar det i deras studie där barn tydligt uttryckt en saknad och det språkade själva för hur det icke fungerande arbetet med att upprätthålla deras kontakt med föräldrarna missgynnade deras egen utveckling. En av våra respondenter beskrev det som att man ska vara tydlig med barnen att berätta att det är handlingen föräldern har gjort som är fel, men det är okej att sakna och fortfarande tycka om sin förälder.

Att arbeta med föräldern och erbjuda föräldrarutbildning förändrar ofta den frihetsberövades syn på vad som är viktigt. Hilde (1996) skriver om utvecklingen av "jaget" och använder sig av begreppet "spegeljagets" tre dimensioner som påverkas av hur vi tror andra ser oss. Omdömet andra ger till en person inger en känsla av stolthet eller förödmjukelse. I fall med frihetsberövade föräldrar måste det vara upp till dem som har ansvaret, vilket i detta fall utgörs av kriminalvårdare, att stötta personen till att det blir en positiv betydelse istället för en negativ och på sätt skapa en väg till positiv utveckling. Stärker vi föräldern där han/hon är idag, stärker vi barnen i att våga tro på att just deras förälder kommer att finnas där för dem (Barnombudsmannen 2004).

6.6 Okunskap/Kunskap

Något som ofta är knutet till känslor av skam och skuld är just okunskap. Okunskap från myndigheter, organisationer och okunskap från samhället i stort ser samtliga respondenter från kriminalvården och organisationen Bryggan som den största bidragande orsaken till varför det inte skett större förbättringar inom området.

En av våra respondenter från Bryggan menade att det även händer att föräldrarna inte vill träffa sina barn, men menar att detta beror på okunskap hos föräldern och att de känner skam gentemot barnet och vill inte visa sig svaga.

Det är klart att det finns föräldrar som inte vill träffa sina barn och, det finns föräldrar som inte vill berätta för sina barn, och det finns föräldrar som tycker att barnen inte ska besöka för de tycker inte att miljön är bra, men oftast så handlar det om en okunskap som förälder. Både utifrån den egna skammen och också för barnen (Bryggan 3).

Föräldern tycker att dess identitet som kriminell avvikare inte är något barnen ska se dem som. Den kriminella stämpeln blir en misskrediterad egenskap, ett så kallat stigma. Hilde (1996) menar att en persons förhållning till stigmat är beroende av hur pass synligt den misskrediterande egenskapen är. Vid osynliga stigmat som fängelsevistelser försöker

personen dölja den egenliga identiteten genom klädval och jargong, men när barnet ska komma på besök blir situationen svår för föräldern att dölja. Den frihetsberövade föräldern har försökt dölja den egentliga identiteten genom att agera mer ”macho”. Därmed kan det ibland glömmas bort att dessa intagna även är föräldrar.

Något gemensamt för samtliga intervjupersoner är att kunskap är nyckeln till förbättring. Våra respondenter på Bryggan och kriminalvården menar att andra myndigheter saknar kunskap om deras verksamheter, och därför är det viktigt att informera andra om hur de arbetar. Ännu viktigare är att öka samhällets kunskap om dessa barn vars föräldrar är frihetsberövade påverkas av bristen av kontakt, och hur detta kan komma att påverka dem i framtiden. Det är fler som anser att dessa föräldrar är sämre föräldrar på grund av deras kriminella bakgrund, och att deras barn inte har samma behov av dem som andra barn har behov av sina föräldrar. Enligt personal på Bryggan saknar samhället kunskap om hur barnen drabbas när en förälder hamnar på anstalt och menar att det är alltför stort fokus på de kriminella.

Jag har ju träffat folk då jag har berättat om bryggan och bryggans verksamhet. Så får man som svar ”de har det rent för bra i fängelset idag” Men vänta lite, det är inte det vi pratar om. Utan vi pratar om barnen. Vi är så fokuserade i samhället på brottslingen/.../ Det är ett väldigt hårt samhälle, väldigt individualistiskt (Bryggan 1).

Bristande kunskap om andra myndigheter och organisationer bidrar till att samarbetet dem emellan försvåras och många hamnar på så sätt mellan stolarna, då ingen har i uppgift att fånga upp dessa barn.

6.7 Säkerhet & samarbete

Hos kriminalvården är det de intagna och säkerheten på anstalten som är första prioritet. Detta kan göra det svårt för barn att besöka sina föräldrar på anstalten, och kontakten mellan barn och den frihetsberövade föräldern påverkas.

Det mest naturliga sättet för ett barn att träffa sin förälder är genom permissionstillfällen. Vi frågade samtliga intervjupersoner om hur de tyckte permissionerna fungerade, och vi fick väldigt varierande svar från Kriminalvården och Bryggan. Personalen på anstalterna var tydliga med att permissioner inte användes för att upprätthålla relationen mellan ett barn och en frihetsberövad förälder.

En klient som har särskild permission får inte lov att gå på egen hand utan sätts i handfängsel och eskorteras utav två kriminalvårdare. Detta för att gå på sitt barns avslutning ger ingenting (Kriminalvården 1).

Medan personal på Bryggan menade att det har fungerat bra innan men att kriminalvårdens säkerhetstänk försvårar för dem att godkänna permissioner idag.

Kriminalvården skulle absolut kunna bevilja särskilda permissioner för barn att få träffa sina föräldrar när det är viktigt för barnen, och det gör man inte heller/.../ Dels så har man fastnat i ett säkerhetstänk och dels så finns det utrymme i fängelselagen som säger att man kan bevilja särskilda permissioner (Bryggan 3).

En av respondenterna från kriminalvården pratade om hur det är svårt att göra besöken tillräckligt säkra för att barn ska kunna besöka anstalten. Personal på kriminalvården menar istället att tolknings-möjligheterna finns där för att anstalterna runt om i Sverige ser så pass olika ut och de har olika säkerhetsnivåer. Här går åsikterna isär hos kriminalvården och Bryggan, då de har olika synsätt på hur barnbesök bör gå till och hur säkra de är *”Är det överhuvudtaget bra för barnet att komma till en anstalt kan jag tycka. Vi har inte många barnbesök”* (Kriminalvården 2).

Kriminalvårdare 2 tycker att besöken ska ske utifrån barnens bästa och menar att det inte nödvändigtvis är för barnets bästa att besöka en anstalt med hög säkerhet, medan personal på Bryggan anser att det är kriminalvårdens höga säkerhetstänk som hindrar barn från att besöka sina föräldrar, och att varje fall bör ses som ett enskilt och beprövas olika.

Det finns ett alldeles för högt säkerhetstänk som sätter käppar i hjulen, dem skulle kunna göra väldigt mycket mer bara genom att föra in riktlinjer inom olika områden istället för att hela kriminalvården ska tolka saker på samma sätt (Bryggan 3).

Dessa olika säkerhetsnivåer som anstalter har kan också ses som en del av den dramatiserande ondskan som Tannenbaum skrivit om. Han menar att de motåtgärder samhället gör genom olika kontrollorgan leder till motsatt resultat. (Knutsson 1977). Samhället och myndigheter stämplar dessa fångar som ”farligare” än andra, och därför ser dessa fångar sig själva som onda. Tannenbaum anser att en lösning till denna problematik är att myndigheter slutar dramatisera ondskan och istället ser det goda i personer och uppmärksammar det goda personer gör istället för det dåliga (Hilte 1996; Knutsson 1977).

Kriminalvårdens höga säkerhetstänk kan vara en bidragande orsak till varför samarbetet mellan organisationer och myndigheter inte fungerar. Att samarbetet mellan Kriminalvården och Bryggan är något som blivit tydligt under våra intervjuer, dock menar Bryggan att det är på bättringsvägar.

De har blivit bättre inom kriminalvården, när dem ser att barn som förmodligen far illa i hemmet så gör de oftare en orosanmälan till socialtjänsten. Nu mera har det kommit rutiner också, man ska fylla i vid häktning att där finns barn hemma. Men det fungerar inte alltid (Bryggan 2).

Personal på kriminalvården menar att barnen som drabbas faller mellan stolarna och det är svårt att veta vem som ska fånga upp dem då olika myndigheter och organisationer har olika ansvarsområden.

Vi är en liten bricka, vi jobbar med de intagna. Så vi har ju egentligen inte hand om barnen. Det gäller för alla att dra åt samma håll. Och det är svårt, för vi är på olika nivåer när det gäller det här jobbet känns det som (Kriminalvården 2).

Symbolisk interaktionism handlar om samspel och man ser mänsklig interaktion som en process (Hilte 1996). Enligt Cooley så existerar människan i samspel med samhället och tvärt om. Som vi tagit upp tidigare så måste vi studera samhället för att förstå individen och för att förstå hur samhället fungerar måste vi studera individen (Payne 2008; Hilte 1996). Samhället ses därmed som en levande organism som består av olika individer som alla har en funktion för att samhället ska fungera. Kriminalvården har skyldighet att hjälpa och stödja sina intagna, och socialtjänsten har i uppgift att stödja vuxna och barn i samhället. Men bara för att någon hamnar hos kriminalvården sker det inte per automatik att socialtjänsten kopplas in. Därmed kan man se att de har olika funktioner i samhället men att samarbetet dem emellan inte fungerar. Det bristande samarbetet mellan myndigheterna påverkar individen, och i detta fall föräldern och barnet.

Inom den symboliska interaktionismen är situationer där handlingar och samspel sker den viktigaste utgångspunkten, hur individer agerar i en situation påverkar hur nästa situation kommer att utveckla sig. Som den generaliserande andre väljer en person ett beteende som tros förväntas från omgivningen (Hilte 1996). Individer och samhället skapar varandra genom evig interaktion och samspel. Om man tappar en individ på kriminella vägar och det inte finns någon myndighet eller organisation att stötta och erbjuda hjälp så kan resultat bli att hela

samhället påverkas. Avvikare väljer istället för att söka hjälp att söka sig till likasinnade och skapar därefter sitt eget levnadsätt, åsidosatta från resten av samhället (Ibid). Det finns ingen myndighet som har förmågan att hjälpa klienter där de är, istället blir de avvikande stående utan hjälp. Våra respondenter beskrev det genom bristande resurser och att ett utvidgat samarbete hamnar åt sidan när tid och pengar inte finns. Bryggan 1 menade att större organisationer och verksamheter vissa gånger inte ser Bryggan som en resurs i arbetet. Det leder till att det blir svårt att få ihop ett bra samarbete med stora myndigheter som redan styrs av lagar och restriktioner.

Hilte skriver om teoretikern Cooley som menade att individen och samhället inte kan existera utan varandra, då de skapas genom ett kontinuerligt samspel (Ibid). Myndigheter och organisationer som har som grundtanke att hjälpa brister enligt våra respondenter i kommunikationen. Samhällets förväntningar blir en medveten del i en individs handlade. Den generaliserande andre väljer beteende efter vad omgivningen kräver. När samarbetet mellan verksamheter inte fungerar och en person blir skickad mellan myndigheter och organisationer blir det svårt för den generaliserande andre att veta vilket beteende som krävs för att få stöd (Ibid).

Barnen faller per automatik inte inom en myndighet. Kriminalvården jobbar ju med vuxna människor. Socialtjänsten har ett ansvar över både vuxna och barn, men där hamnar man ju inte per automatik bara för att man är kriminell (Bryggan 3).

Samarbetet kan alltid bli bättre, det var något som var tydligt att alla våra respondenter tyckte. Det är ingen rak väg till ett bra resultat men alla förstår innebörden av hur viktigt ett samarbete faktiskt är. Arbetet för ett bättre samarbete återkommer i det dagliga arbetet när verksamheter och myndigheter vill uppnå bästa resultat för både barnen och de frihetsberövade föräldrarna. Alla våra respondenter tyckte att samarbetet dem emellan idag fungerade, men att det krävs mycket för att nå till ett arbete där alla inblandade kan känna sig helt nöjda.

6.8 Statistik

En tydlig aspekt på att samarbetet i dagsläget inte är fungerande är den att det inte har tagits fram någon statistik på hur många barn och ungdomar som har en frihetsberövad förälder och enligt personal på Bryggan så finns siffrorna redan hos kriminalvården.

Alla föräldrar som får en verkställighetsplan får frågan om dem har barn, så det förs ju in, så att egentligen handlar det bara om att avsätta tiden att räkna på siffror som redan finns i systemet /.../ Så det borde inte vara så svårt men enligt kriminalvården är det här svårt. Vi har tjatat sen vi startade organisationen tror jag och än har det inte hänt (Bryggan 3).

Barnombudsmannen har länge uppmanat kriminalvården att räkna hur många barn som drabbas av att ha en frihetsberövad förälder i Sverige, och menar på att det skulle öka förståelsen för hur dessa barn drabbas och ytterligare studier kring hur dessa barn påverkas hade gjorts. Men ännu är detta inte något som kriminalvården har börjat med. När en av våra respondenter från kriminalvården fick frågan vad denna ansåg om avsaknaden av statistik ansåg kriminalvårdare 3 att det inte skulle komma att påverka dennes arbete och att denne inte kunde se nyttan med det.

Jag vet inte hur i talande stund vad jag skulle ha för nytta av det. Mitt viktigaste uppdrag är att skapa en kontakt med dem jag är kontakt man till. Och försöka nå fram till dem för att hjälpa han och dem som han berörs. Jag kan inte se hur någon statistik skulle kunna hjälpa mig i det arbetet (Kriminalvårdare 3).

Det är inte om mycket som kriminalvårdens och organisationen Bryggans personals åsikter skiljer sig. Men när det kommer till frågor om säkerhet kontra barnets bästa är deras åsikter och argument tydligt på två olika håll.

7. Sammanfattning och avslutande diskussion

Vårt syfte med detta arbete var att undersöka vad organisationer och myndigheter gör för att upprätthålla kontakten mellan barn och deras frihetsberövade föräldrar. Under denna rubrik kommer vi att diskutera det vi kommit fram till.

7.1 Vad har vi kommit fram till

Hur arbetet med fortsatt kontakt mellan barn och frihetsberövad förälder fungerar varierar. Att skydda barnen är prioritet men vad som är att skydda barnen går isär. Under intervjuerna med respondenterna har det visat sig vara mycket fokus på föräldrarna, även fast man säger sig ha ett barnperspektiv. Dock leder ett bra arbete med föräldern till positiva utgångar även för barnet. Om föräldern stärks i sin position och situation kan det leda till att en gynnsam kontakt med barnet blir möjligt. Kriminalvården som arbetar med de intagna föräldrarna står inte som ansvarskyldiga gentemot barnen. De jobbar med att stärka de intagna och det blir i vissa fall

tydligt att säkerhetstänket försvårar arbetet men samtidigt är det förståeligt att det måste vara hög fokus på säkerheten i kriminalvårdens arbete för att för att skydda de inblandade. Alla argument och alla arbetsmetoder har för- och nackdelar och det går att argumentera för och emot allt som sägs. Det är två verksamheter, en myndighet och en ideell organisation som även fast de jobbar för olika klienter, arbetar med samma mål med har olika perspektiv på situationen barnen och de frihetsberövade föräldrarna hamnar i. Svårigheterna i kriminalvårdens och Bryggans samarbete tror vi beror på brister i förståelsen och i insynen i varandras arbete. Med det menar vi att om kriminalvården endast ser förälder- och barnrelationen ur den frihetsberövade förälderns synvinkel och inte får ta del av barnens version är det desto svårare för dem att arbeta fram ett barnperspektiv i sitt arbete. Det samma gäller med ideella organisationer som Bryggan, om de utgår från ett barns perspektiv och inte känner till kriminalvårdens riktlinjer och begränsningar blir deras krav på kriminalvården att införa fler möjligheter för barn att kontakta sina föräldrar omöjliga för dem att tillmötesgå.

Att ha ett barnperspektiv eller ett föräldraperspektiv i arbetet, det är något alla våra respondenter har påpekat som en viktig grund. Barnens behov, barnens bästa och barnens känsla av trygghet ska alltid sättas i första rum. Det är av stor vikt att tala om för barnet att föräldern har gjort fel men att barnet fortfarande har rätten att tycka om sin pappa eller mamma. Som forskare som Dawson (2013) tagit upp tidigare tror vi att det är viktigt att göra barnet delaktig, och inte undanhålla information om var föräldern befinner sig eller att han/hon sitter på anstalt för att han/hon har begått ett brott.

Stämpling har varit centralt för vårt arbete då vi genom utgångspunkter från teorierna har valt att försöka tolka vår empiri utifrån teorins ytterligheter. Först genom att se det utifrån att det är samhällets stämpling av den kriminella som en sämre förälder som bidrar till att deras barn inte får samma chans till kontakt med sin förälder som andra barn. Genom detta synsätt blir den kriminella ansvarsfri. I själva verket är det mycket mer komplext än så och det blir genom detta synsätt lätt att glömma att den frihetsberövade föräldern är en brottsling och har begått kriminella handlingar. Det är lätt att direkt tycka att barnen alltid ska kunna träffa sin förälder under ordnade omständigheter och att det är fel att hindra ett så grundläggande behov, och vi är väl medvetna om att det är ett mycket komplext ämne, då varje situation ter sig olikt från andra.

Riktlinjer och restriktioner påverkar som nämnt hur arbetet med upprätthållandet av kontakt fungerar. Det finns inga klara arbetsmodeller om hur kontakten ska gå till och inte heller när

det är det rätta. Enskilda bedömningar görs och man arbetar för att varje barn och förälder ska få den hjälp att kunna upprätthålla kontakten under verkställighetstiden. Samarbetet mellan organisationer och myndigheter som möter familjer där en förälder blivit frihetsberövad kan bli bättre för att på så vis lära sig av varandra vad som är bäst för familjerna. Siffror på hur många barn det finns i Sverige som har frihetsberövade föräldrar är något som hade underlättat en utveckling av arbetet. Sådana siffror och statistik finns inte. Vi har under arbetets gång ställt oss skeptiska till den statistik som finns idag. Den statistik vi har funnit varierar från 8000-10500 barn med frihetsberövade föräldrar placerade på anstalt och 30000 barn om man räknar med de barn som har föräldrar som är aktuella inom frivården. Detta är något vi tagit upp under våra intervjuer och har fått varierande svar på varför det ser ut som det gör i arbetet med att upprätthålla en statistik. Kanske hade statistiken satt fart på ett bättre samarbete, just för att belysa hur många barn som har en frihetsberövad förälder i fängelse. På så vis hade kanske det blivit ett mer utpräglat arbete som fokuserar på hur barnen på bästa sätt hade hjälpts i svåra situationer, speciellt då ingen myndighet har ett direkt ansvar för dessa barn. Tydliga riktlinjer och restriktioner hos myndigheter och organisationer är på gott och ont. När ett barn hamnar mellan stolarna för att ingen vet att barnet hamnat i denna situation är ett tydligt exempel på ett icke fungerande samarbete. Att kriminalvården har ansvar för den frihetsberövande är tydligt, men vem har det egentliga ansvaret för barnen. Om polis misstänker att barnet kan vara utsatt för brott kopplas socialtjänsten in. Dock menar flera forskare att barn påverkas av bristande kontakt med sin frihetsberövade förälder. Det hade varit intressant att forska vidare på vem det är som har ansvaret att fånga upp och hjälpa dessa barn.

7.2 Till sist

Att undersöka hur kontakt mellan barn och frihetsberövad förälder ser ut är ett väldigt intressant område. Många aspekter spelar in och vi kan i efterhand se att det hade varit intressant i att studera hur den egentliga kommunikationen mellan de olika verksamheterna fungerar och då även lägga till socialtjänsten som respondentverksamhet. Vid större forskningsprojekt hade det varit en intressant möjlighet att fokusera än mer på samarbetet och hur kommunikationen fungerar. Vi märkte snabbt att det var lätt att skylla på andra. Ofta verkade det beror på att man inte hade full koll på vad de andra myndigheterna eller verksamheterna egentligen arbetade för. Att öppna upp frågan med bättre kommunikation över gränser och lagar och göra tydligt att det krävs en förbättring hade varit intressant. Våra teorier beskrev det som att individen och samhället inte kan existera utan varandra, de lever

tillsammans genom samspelet (Hilte 1996). Det öppnar upp för vidare forskning med frågan om hur samarbetet mellan samhälle och individ förväntas att fungera om inte myndigheter och organisationer inom samhället fungerar? När inte de stora aktörerna i samhället kan upprätthålla ett bra samarbete mellan sig i arbetet med familjer, hur påverkar det klienterna?

Organisationernas former av arbete inom ämnet barn går alltid att fördjupa allt mer. Vi valde i vårt arbete att försöka få barnens perspektiv genom de viktiga vuxnas synvinkel, ett arbete som visat sig vara relativt svårt. Även om man säger sig jobba med barnen är barn en målgrupp som är svår att nå ut till på rätt sätt då man inte vill såra, traumatisera och kräva saker utav dem. Komplexiteten inom denna området är tydlig, det är lätt att tycka att alla barn ska ha tillgång till sin förälder, men vad egentligen är bäst för barnet? Därav har vi valt att döpa vårt arbete efter vad en av våra respondenter på kriminalvården sa: *"Det är inte bara snälla killar här"*, då vi ansåg att detta speglade vårt arbete på ett bra sätt.

Vi vill avsluta med ett citat för att påvisa att en omgivnings tolkning av en person inte alltid är svart på vitt:

"Vi möter bara våra egna föreställningar om vad den andra människan är" (Hilte 1996:108)

8. Referenslista

- Ahrne, Göran och Svensson, Peter (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. 1. uppl. Malmö: Liber
- Barnombudsmannen (2004) *Straffa inte barnet!:* en studie av barnperspektivet inom kriminalvården, Stockholm
- Berman, Anne. H (2013) *Barnperspektivet bleknar när föräldern sitter inne*, Runt i Krim Kriminalvårdens personaltidning, nummer 1, mars 2013
- Björkhagen Turesson, Annelie (2009) *MOR I FÄNGELSE – mödrar och barn berättar*. En analys av ungdomars resiliensprocess, Institutionen för socialt arbete. Göteborgs universitet
- Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Johanneshov: TPB
- Dawson, Angela (2013) *Stigma, health and incarceration: Turning the tide for children with a parent in prison*, Journal of Child Health Care, Vol 17(1), Mar, 2013. pp. 3-5.
- Dawson, A., Jakson, D & Nyamathi, A (2012) *Children of incarcerated parents: Insights to addressing a growing public health concern in Australia*, Children and Youth Services Review, Volume 34, Issue 12, December 2012, Pages 2433–2441
- Goldberg, Ted (2005). *Samhället i narkotikan*. Solna: Academic Publishing of Sweden
- Hammarberg, Thomas (2006). *Mänskliga rättigheter: konventionen om barnets rättigheter*. Ny, rev. uppl. Stockholm: Utrikesdepartementet
- Hilte, Mats (1996). *Avvikande beteende: en sociologisk introduktion*. Lund: Studentlitteratur
- Hoffmann, Heath C ((Amy L. Byrd and Alex M. Kightlinger)) (2010) *Prison Programs and Services for Incarcerated Parents and Their Underage Children: Results From a National Survey of Correctional Facilities*, The Prison Journal 2010 90: 397 originally published online 8 September 2010
- Jönson, Håkan (2010) *Sociala problem som perspektiv: en ansats för forskning & socialt arbete*. 1. uppl. Malmö: Liber
- Karlsson, Roger (2007) *Vad säger forskningen – om barn till fängslade föräldrar*, En forskningsöversikt sammanställd av Roger Karlsson för Riksbryggan
- Knutsson, Johannes (1977) *Stämplingsteori – en kritisk granskning*, Stockholm: Liber distribution
- May, Tim (2001). *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur
- Meeuwisse, Anna, Swärd, Hans, Eliasson-Lappalainen, Rosmari & Jacobsson, Katarina (red.) (2008) *Forskningsmetodik för socialvetare*. 1. utg. Stockholm: Natur & kultur

Meeuwisse, Anna, Sunesson, Sune & Swärd, Hans (red.) (2006). *Socialt arbete: en grundbok*. 2., [rev. och utök.] utg. Stockholm: Natur och kultur

Melin, Mie (1998). *Fångarnas barn*. 1. uppl. Stockholm: Rädda barnen

Murray. Joseph, Farrington. David P, Sekol. Ivana (2012) *Children's Antisocial Behavior, Mental Health, Drug Use, and Educational Performance After Parental Incarceration: A Systematic Review and Meta-Analysis*, Psychological Bulletin, 2012, Vol. 138, No. 2, 175–210

Payne, Malcolm (2008). *Modern teoribildning i socialt arbete*. 2., svenska utg. Stockholm: Natur & Kultur

Poehlmann. Julie (Dallaire, Danielle, Loper, Ann Booker, Shear, Leslie D) (2010) *Children's contact with their incarcerated parents: Research findings and recommendations*, American Psychologist, Vol 65(6), Sep, 2010. pp. 575-598

Steinhoff. Richard & Berman. Anne H (2012) *Children's experiences of having a parent in prison – 'We look at the moon and then we feel close to each other'*, Scientific Annals of the 'Al. I. Cuza' University, Iasi. Sociology & Social Work Vol. 5 Issue 2, p77-96, 20p

Kriminalvården.se (u.å). Hämtad: 14 Maj, 2013, från:
<http://www.kriminalvarden.se/sv/Klient/Fangelse/>

Bryggan.se (u.å). Hämtad: 3 Maj, 2013, från: <http://www.riksbryggan.se/omoss.html>

9. Bilagor

9.1 Intervjuguide - Kriminalvården

Inledande frågor:

- När började du arbeta på anstalten
-Hur har arbetet förändrats sen du började
- Hur ser rutinarbetet ut när en förälder placeras på er anstalt?
- Vad gör ni om ni får kännedom om den intagna har barn?

Kontakten mellan barn och förälder:

- Hur många barn är det som har en förälder i fängelse?
- vad tycker ni om statistiken kring detta?
- Vad innebär ordet barnperspektiv för dig?
-Anser du att det finns ett barnperspektiv i kriminalvårdens arbete?
- Hur förhåller kriminalvården till barnperspektivet?
- Förespråkar ni att man ska berätta för barnet att man har blivit frihetsberövad
-Ska man berätta varför?
- Erbjuds de frihetsberövade föräldrarna något speciellt stöd?
- Hur ser era barnanpassade rum ut? Hur skiljer sig dessa från de andra?
- Finns det särskilda föreskrifter för barnbesök? (visitering osv?)
- Finns det personal på anstalten som är särskilt utsedd för att närvara vid barnbesök?
- Erbjuder anstalten transport till och från anstalten när inga kommunala transportmedel finns?
- Får de intagna ta emot samtal från barnet/barnen?
- Hur ser samarbetet med andra myndigheter/organisationer ut i arbetet med frihetsberövade föräldrar och deras barn?
- Finns det på anstalten möjlighet för de intagna att ringa kostnadsfritt till barnet/barnen? -
- Finns det besökslägenheter på anstalten?

- Tar ni hänsyn till barns behov av kontakt med föräldern när ni beviljar permission?
 - när?
 - Hur motiveras detta?
- Erbjuder ni föräldrautbildning för de intagna?
- Hur mycket hänsyn tar ni till de intagnas arbete och behov av sysselsättning

Framtiden:

- Vad hade du velat förändra/förbättra i arbetet med frihetsberövade föräldrar och deras barn
- Vad för arbete görs idag för att förbättra arbetet imorgon?

9.2 Intervjuguide – Bryggan

Inledande frågor:

- Berätta lite om hur er verksamhet ser ut (Vem som jobbar där, vem kommer dit/målgrupp, vad görs?)
 - Har ni märkt att det är någon särskild grupp som söker sig till er?
- Hur når ni ut till er målgrupp?
- Har ni direkt kontakt med frihetsberövade föräldrar i häktet/på anstalten?
- Hur länge stannar de som söker er hjälp hos er?
- Hur länge har du arbetat här?
 - hur har arbetet/samarbetet (ert och kriminalvårdens) förändrats under den tiden?

Kontakten mellan barn och förälder:

- Hur har det arbetet som bryggan bedriver hjälpt barnen? Och deras föräldrar?
- Hur många barn är det som har en förälder i fängelse? (Det finns olika siffror överallt)
 - Vad tycker ni om statistiken kring detta?
- Hur tycker ni att kriminalvården förhåller sig till barnperspektivet?
- Vi läste på er hemsida: ”Det arbete som gjorts inom kriminalvården ger den föräldern som avtjänar sitt straff möjlighet att till viss del ta sitt föräldraansvar, men för den förälder som

finns på utsidan finns det idag inga eller mycket få möjligheter till stöd” -Hur ser ni på detta?

- Är det upp till den andra vårdnadshavaren att ge barnet möjligheter till kontakt?

- Varför tror ni att kriminalvården inte tar på sig detta ansvaret?

- Hur viktigt tycker ni det är med kontakt mellan barn och förälder under fängelsestiden?
 - varför prioriteras inte detta?
 - Under permission tas det ingen hänsyn till barnen,(enligt lagen) Varför?
 - vid placering tas ingen hänsyn till barnen (enligt lagen) Varför?

Framtiden:

- Vad behövs göras för att förbättra situationen för barnen anser ni?